

SZAKDOLGOZAT

Kovács Krisztina

2024.

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM

KÜLKERESKEDELMI KAR

NEMZETKÖZI GAZDÁLKODÁS SZAK

levelező tagozat

Gazdaságdiplomácia specializáció

AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS KÍNA KÖZÖTTI KAPCSOLATOK – KIEMELT
FIGYELEMMEL MAGYARORSZÁG ÉS KÍNA VISZONYÁRA

Belső konzulens: Dr. Majoros Pál

Készítette: Kovács Krisztina

Budapest, 2024.

NYILATKOZAT

Alulírott, Kovács Krisztina büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2024. 11. 25.

.....
hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	7
1. AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS KÍNA KAPCSOLATAI	13
1.1. EU és Kína kapcsolatának története	14
1.2. Érték- és érdekviszonyok a két fél között	19
1.3. EU és Kína külkereskedelme	23
1.4. EU és Kína közötti tőkemozgások	31
2. AZ EGY ÚT EGY ÖVEZET EURÓPAI VONATKOZÁSAI	40
2.1. Az „Egy övezet, egy út”: az Új Selyemút kezdeményezés	40
2.2. BRI fő útvonalai	42
2.3. 14+1 együttműködés	46
2.4. Kínai befektetések a KKE-régióban	49
3. MAGYARORSZÁG ÉS KÍNA KAPCSOLATA	51
3.1. Magyarország Ázsia-stratégiája	52
3.2. Kínai közvetlen tőkebefektetések Magyarországon	55
3.3. Magyarország és Kína külkereskedelme	59
KONKLÚZIÓ	63
Felhasznált irodalom	66

Ábrák jegyzéke

1. ábra EU Kínából származó importja 2019 és 2023 között.....	26
2. ábra EU exportja Kínába 2019 és 2023 között.....	27
3. ábra EU-ból Kínába érkező főbb árucsoportok szerint 2022-2023-ban negyedéves bontásban	30
4. ábra Kína exportja az EU-ba főbb árucsoportok szerint 2022-2023-ban negyedéves bontásban	30
5. ábra Kínai FDI befektetések az EU-ban (Egyesült Királyságot beleértve) tulajdonostípus és befektetési forma szerint 2014 és 2023 között	33
6. ábra Kínai befektetések a Big Three országokban és az uniós tagországokban 2013 és 2022 között.....	34
7. ábra Kínai befektetések Európában szektoronkénti eloszlása 2014 és 2023 között.....	38
8. ábra BRI vasútvonalhálózata Kína és Európa között.....	44
9. ábra Budapest-Belgrád vasútvonal	45
10. ábra Kínai befektetések a Big Three országai, Magyarország, Közép-Európa és a többi európai ország tekintetében 2014 és 2023 között.....	50
11. ábra Magyarországra áramló kínai, japán és dél-koreai FDI állomány változása 2008 és 2020 között millió euroban	56
12. ábra Magyarország áruimport- és exportjának szerkezete 2019 és 2024 között százalékos eloszlásban	61

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat Az Európai Unió és Kína közötti külkereskedelem 2000-2019 között	25
2. táblázat Az Európai Unió és Kína közötti külkereskedelem 2020-2023 között	25
3. táblázat EU-s tagországok kínai importja 2023-ban.....	28
4. táblázat EU-s tagországok kínai exportja 2023-ban.....	29
5. táblázat Összes kínai befektetések az EU országokban és az Egyesült Királyságban 2000 és 2020 között.....	35
6. táblázat Magyarország külkereskedelmi termékforgalma Kínával 2014 és 2023 között	59

Rövidítések és betűszók jegyzéke

AIIB	Ázsiai Infrastrukturális Befektetési Bank (Asian Infrastructure Investment Bank)
ASEAN	Dél-kelet-ázsiai Bemzetek Szövetsége (Association of Southeast Nations)
BCIMEC	Bangladesh-Kína-India-Mianmar Gazdaság Folyosó
BRI	„Egy övezet, egy út”, azaz az Új Selyemút (The Belt and Road Initiative)
CCCCP	China Communications Construction Group
CCWAEC	Kína-Közép-Ázsia-Nyugat-Ázsia Gazdasági Folyosó
CICPEC	Kína-Indokínai-félsziget Gazdaság Folyosó
CMREC	Kína-Mongólia-Oroszország Gazdasági Folyosó
COSCO	China Ocean Shipping Company
CPEC	Kína-Pakisztán Gazdasági Folyosó
CRE	China Railway Express
FDI	Külföldi tőkebefektetés (Foreign direct investment)
GDP	Bruttó hazai termék (Gross domestic product)
IBRD	Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (International Bank for Reconstruction and Development)
IMF	Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Fund)
KKE	Közép-Kelet-Európa
KNK	Kínai Népköztársaság
M&A	Fúzió és felvásárlás (Merges and Acquisition)
NELBEC	Új eurázsiai szárazföldi híd Gazdasági Folyosó
OECD	Gazdasági Együtműködési és Fejlesztési Szervezet (Organisation for Economic Cooperation and Development)
PPA	Pireuszi Kikötői Hatóság Pireusz Port Authority S.A.
RMB	Renminbi, a Kínai Népköztársaság hivatalos pénzneme, kínai yüan
SEZ	Különleges Gazdasági Övezetek (Special Economic Zones)
TEU	konténeregység
USA	Amerika Egyesült Államok
WTO	Kereskedelmi Világszervezet (World Trade Organization)

BEVEZETÉS

A szakdolgozat célja az Európai Unió és Kínai Népköztársaság (Kína) kapcsolatainak áttekintése, kiemelve Magyarország és Kína kapcsolatát, vizsgálva egymáshoz fűződő érdekeit.

A 21. században új világrend kialakulásának lehetünk szemtanúi. A Kínai Népköztársaságot történelme, hatalmas területe, sokmilliós népessége már önmagában jelentőssé teszi. Az elmúlt pár évtizedben felmutatott hatalmas gazdasági növekedéssel, globális kereskedelmi, gazdasági és politikai térnyerésével, Kína a világ második nagyhatalmává vált, szerepe az elmúlt évtizedekben megerősödött a világgazdaságban. Ennek okán a globális közvélemény nagy figyelemmel kíséri a feltörekvő Kínát, úgy ahogyan én is. „Kína évszázadát” éljük, a Nobel-díjas Joseph Stiglitz véleménye szerint. (Stiglitz, 2015) Témaválasztásom oka tehát Kína megváltozott és kiemelkedő helye a világban. Kína felemelkedése, növekvő gazdasági és nemzetközi befolyása, gazdasági sikere, valamint vezető hatalommá válása sokakat zavarba ejt. Kína ezen eredményeit úgy érte el, hogy az alacsony termelékenységű mezőgazdaságról, az iparra, valamint a szolgáltatásokra váltott. El kezdett nyitni a világ felé. Az állami vállalatok vezető szerepét a vegyes tulajdonú cégek vették át. Pár évtized alatt „hatszázmillió embert emelt ki a szegénységből”. Kína a kutatásokra és fejlesztésekre is nagy hangsúlyt fektet, az innováció és az oktatás szintének emelését is nagyon fontosnak véli. (Yukon Huang, 2019, 23.old.)

Vajon mit hoz a jövő Kína számára? Az IMF és OECD előrejelzései alapján 2030-ra Kína a termelésben megelőzheti az USA-t. Kínának a világ szinte összes régiójával és országával van kereskedelmi és befektetési együttműködése. Az Európai Unió (EU) Kína első számú kereskedelmi partnere: importban az első helyen áll, exportban az USA után Kína a második piaca. Az Európai Unió és Kína között létrejött bilaterális kapcsolatrendszer napjainkban a legjelentősebb a világgazdaságban, mely lehetőségekkel és kihívásokkal teli. (Rácz, 2020)

Számos nyugati közgazdász, politikai elemző gondolja úgy, hogy Kína az elöregedő népessége, az egyre nagyobb jövedelemkülönbségek, a környezetszennyezés és a parancsuralmi vezetése miatt összeomlásra van ítélve. Kína kétszámjegyű GDP növekedése három évtized után egyszámjegyűre változott. A nemzetközi tapasztalatok arra mutatnak rá, hogy a fejlődés üteme lelassul a gazdaság meghatározott fejlettségi szintjén. Kína ma a „világ alacsony költségű

fogyasztói termékeinek fő előállítója” (Yukon Huang, 2019, 25 old.). Emiatt is Magyarország Kína fontos külkereskedelmi partnere az Európai Unión kívül.

Motivált a témaválasztásban, hogy Kína és Magyarország kapcsolata az elmúlt években jelentősen bővült és elmélyült, különösen a Kína által kezdeményezett "Egy Övezet, Egy Út" (Belt and Road Initiative, BRI) projekt révén. Az Egy Övezet, Egy Út 2013-ban indult, és a célja egy globális infrastruktúra és kereskedelmi hálózat kiépítése, amely összeköti Ázsiát, Afrikát és Európát. Kína ezzel a kezdeményezéssel szeretné erősíteni a gazdasági befolyását és kereskedelmi kapcsolatait, és az EU-ra különösen fontos partnerként tekint ebben a törekvésben.

Bár én személy szerint soha nem jártam Kínában, ilyen formában személyes tapasztalataim nincsenek az országgal kapcsolatban, viszont egyik kollegám többször is járt ott, több nagyvárosban. Tapasztalati szerint hatalmas különbségek tapasztalhatók. Megtalálhatók az országban a felhőkarcolók, a high-tech-re épülő vasútvonal, mely behálózza egész Kínát, úgymint a zöldövezetre épülő lakóházak, a hagyományos házak és a szinte szeletelhető szmog.

Szakedolgozatom aktualitását adja, hogy idén 2024. májusában két uniós országba, Franciaországba és Magyarországra látogatott Hszi Csin-ping kínai elnök. Magyarországi látogatása egybeesik a két ország közötti diplomáciai kapcsolatok helyreállításának 75. évfordulójával. Legutoljára Hszi Csin-ping 2009-ben járt az országban, akkor még Kínai Népköztársaság alelnökeként. (Index.hu, 2024)

Ez az ideji történelmi jelentőségű látogatás, „amely nagyban hozzájárul hazánk megerősödéséhez, a gazdasági-kereskedelmi viszony fejlesztéséhez és remélhetőleg a béketörekvések sikeréhez is” – közölte Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter, meghatározhatja a következő 100 évre Magyarország fejlődésének irányát. (Világgazdaság.hu, 2024).

Vagyis, a téma elméleti relevanciája Kína egyre növekvő vezető gazdasági szerepe, amely az egész világra, az EU-s régióra, valamint Magyarországra is meghatározó szerepet tölt be.

A szakdolgozatom készítése során az alábbi kutatási célokat és kérdéseket dolgoztam fel:

- a. Melyek azok európai államok, amelyek már korábban elismerték Kínát? Vizsgáltam az európai uniós tagállamok kapcsolatát és megállapodásokat Kínával. Mik befolyásolták az európai országok Kínával való kapcsolat felvételét és a legfontosabb kereskedelmi

megállapodásokat. Elemzem Kína az EU-hoz fűződő külkereskedelmi stratégiáját. Ábrázolom az EU-Kína külkereskedelmi kapcsolatát. Vizsgálom az EU és Kína érdek- és értékviszonyait. Melyek azok a területek, melyek problémát, nézeteltérést okozhatnak a 2 fél között.

Az általam vizsgált hipotézis szerint, az Európai Unió, mint gazdasági érdekközösségii kapcsolat fejlődhet, mélyülhet Kínával, ugyanakkor a politikai együttműködést és értékközösségi együttműködés alapvetően a világpolitikai és világgazdasági folyamatok határozzák majd meg.

- b. Bemutatom az „Egy út, egy övezet” európai vonatkozásait. Az új Selyemút változatosságát, a tengeri, szárazföldi kapcsolatokat. Ehhez a kezdeményezéshez kapcsolódó kínai befektetéseket, valamint az EU tőkebefektetéseit Kínába. Kína úgy tekint EU-ra, az egyes országokra, hogy az Európai Unió megosztható. Ezt a szerepet játssza a BRI kezdeményezés is. Részletezem a 14+1 kapcsolatrendszerét. Áttekintem a V4-ek kapcsolatát és viszonyulását a kezdeményezéshez, valamint a EU-s országok részvételét a BRI-ben. Vizsgálom Magyarország szerepét a BRI-ben, mint a kelet és nyugat közötti gazdasági hídként való szerepét.
- c. Ismertetem Magyarország és Kína kapcsolatát a diplomácia kapcsolatfelvételtől napjainkig. Részletezem Magyarország Ázsia-stratégiáját, különös tekintettel a Kínához fűződő kapcsolatokra: politikai, gazdasági-kereskedelmi, működőtőke-vonatkozásait. Milyen szerződések, megállapodások kötöttek a két ország között. Mi Kína és mi az EU érdekei? Vizsgálom Kína szerepét a magyar külgazdasági stratégiában. Milyen lehetőségei lehetnek Magyarországnak a Kínába történő befektetések erősítését illetően?

Hipotézisként azt feltételezem és fogalmazom meg, hogy Magyarország Kínával való szoros kapcsolatát elsősorban a gazdasági előnyök motiválják, míg Kína érdekei Magyarországon inkább geopolitikai jellegűek, melyek az EU-val való kapcsolat alakítását szolgálják. A vizsgálat során a két ország között befektetéseket, kereskedelmi megállapodásokat, valamint diplomáciai lépéseket is elemzek.

Potenciális következtetések:

A kutatási témák kapcsán azt feltételezem, hogy a hipotézisek vizsgálatához elég információt, megértést, rálátást kaptam a Kína-szakértők tanulmányai alapján. Elméleti háttérrel a feldolgozott széles körű szakirodalom biztosított. Kifejezetten hasznos, hogy több oldalról vizsgálom a kérdéseket. Az Európai Unió, ezen belül is Magyarország kapcsolatát Kínával, és Kína viszonyulását, szándékait a régióhoz, és az országhoz. Mindezen vizsgálatok hozzájárulnak ahhoz, hogy végül a hipotézisek elfogadásra vagy elutasításra kerüljenek.

A világgazdasági átrendeződés miatt Kína meghatározó gazdasági szereplő lett a világban. Az ország az alacsony hozzáadott értékteremtő gyártómunkákat folyamatosan kiszervezte a környező országokba (Vietnam, India), ahol olcsóbban tudja a gyártást megvalósítani. A magas hozzáadott értékű, tudás-intenzív és innovációs területeket erősíti. Ez a váltás további versenyelőnyt biztosít Kína számára a világgazdaságban. Az EU fontos kereskedelmi partner Kína számára. Az EU országai azonban megosztottak a kínai kapcsolatot tekintve, holott mindegyik EU-s ország, az EU-n kívüli európai országokat is beleértve - belátták, hogy fontos Kínával való kereskedelmi kapcsolat. Ezért Kína és az európai országok arra törekcsenek, hogy az egyéni bilaterális kapcsolatot (win-win-t) alakítsanak ki.

Magyarország Kínával a kezdetektől jó kapcsolatot ápol. Magyarország a Nyugattól való függés mérséklése érdekében kelet felé, többek között Kína felé nyitott és egyre erősödő kapcsolatot alakít ki az országgal. Magyarország Kínával való kapcsolata fontos gazdasági és kereskedelmi érdek, hiszen a nyugattól függünk és ezt az aszimmetriát a keleti nyitással enyhíteni tudjuk, tehát a diverzifikációban vagyunk érdekeltek. A két ország a konnektivitásban, a békés együttműködésben érdekelt. Bár Magyarországon a kínai kapcsolat egyre erősödőnek tűnik, hazánk összeszerelő ország pozíciójából egyhamar nem fog tudni továbblépni ennek ellenére sem. Kínának viszont a kereskedelmi kapcsolatok erősítése mellett akár geopolitikai céljai lehetnek Magyarországot illetően.

A kutatás módszere:

A kutatási témából adódóan - mivel Kínával kapcsolatban nincs semmilyen személyes ismeretem, előzetes tapasztalatom, és nem terveztem személyes interjút sem készíteni, a primer kutatást

teljesen elvettem. A téma kapcsán megfogalmazott hipotézisek vizsgálatánál és kérdések megválaszolására szekunder módszertani megközelítést alkalmaztam.

A dolgozatom egyrészt leíró és egyrészt elemző jellegű:

- A kutatás során kari szakirodalmakat, a Budapesti Gazdasági Egyetem és a Kelet Üzleti Akadémiai Központ (OBIC) tanulmányait, dr. Horváth Levente, dr. Majoros Pál, dr. Matura Tamás, dr. Moldicz Csaba és Szunomár Ágnes kínai-szakértők tanulmányait, Yukon Huang Kína gazdaságáról szóló könyvét. Továbbá a szakmai folyóiratok és a különböző újságok online híreit, cikkeit vettem igénybe.

Ezek a tanulmányok átfogó képet adtak Kína gazdasági helyzetéről a világban, megismertem a kínai gazdaság- és kereskedelempolitikai stratégiát, a BRI kezdeményezés európai vonatkozását, melynek keretében rálátást kaptam Kína és az EU, ezen belül is Magyarország kapcsolatára, egymáshoz fűződő motivációikra, milyen érdekek fűzik az egyik országot a másikhoz, továbbá az EU félelmeit a Kínai kapcsolatot illetően, illetve ezek hatásait.

- Másodsorban szekunder kutatás keretében már meglévő adatforrásokat használtam fel. Az információforrásokat az interneten történő kereséssel gyűjtöttem össze. A kínai statisztikai gyűjtést mellőztem. Ennek az az oka, hogy sokat lehet hallani arról, hogy a kínai statisztikák nem a valóságot fedik. „Általános hiedelem, hogy a gazdasági statisztikákat a politikai célkitűzésekhez igazítva manipulálják”. (Yukon Huang, 2020, p. 301.). Jordán Gyula 2008-ban készített tanulmányt: A kínai statisztika megbízhatóságáról címmel. A tanulmány aktualitása a mai napig vitathatatlan.

A német Mercator Institute for Chinese Studies (MERICS), Rhodium Group, Eurostat, MERICS, Eurostat, KSH által kiadott releváns statisztikai adatokat feldolgozva vizsgáltam, időbeni összehasonlítással.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Szeretném őszinte nagyrabecsülésemet kifejezni Dr. Majoros Pálnak, a Budapesti Gazdasági Egyetem Külkereskedelmi Kar tanárának, akitől sok segítséget kaptam a szakdolgozatom megírásához. Dr. Majoros Pál elismert Kína-elemző. Az előadásai során és a publikált tanulmányának elolvasását követően erősödött meg bennem az elhatározás a témaválasztást illetően. Kína gazdasági fejlődése, kapcsolata az európai régióval, ezen belül is Magyarországgal az érdeklődési körömbé tartozik. Egymáshoz fűződő kapcsolati rendszerük, stratégiai analízisük inspirált az elemzésre. Dr. Majoros Pál útmutatásai a konzultációk során nagyon hasznosak voltak számomra. Beszélgetéseink folyamán meglátásai szemléletmódom épülését szolgálták, fejlesztették a rendszerező képességemet, és alakították a gondolkodásmódomat.

Ezúton szeretném hálámat kifejezni és megköszönni Dr. Moldicz Csabának, a Mathias Corvinus Collegium Külgazdasági Műhely vezetőjének - külső konzulensemnek - a támogató segítségét a szakdolgozat elkészítésében. Beszélgetéseink alkalmával segített rendszerezni, átlátni a témát. Publikált angol és magyar nyelvű írásai nagyban hozzájárultak ezen szakdolgozat létrejöttéhez. Segített jobban megérteni Közép-Kelet-Európa és Kína kapcsolatát, valamint Magyarország motivációt a kínai kapcsolatokat illetően.

1. AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS KÍNA KAPCSOLATAI

Kína az USA után a világ második nagyhatalmává vált az elmúlt évtizedekben megvalósított hatalmas gazdasági növekedésének, globális kereskedelmének, gazdasági és politikai térnyerésének köszönhetően. Napjainkban az EU legfontosabb importpartnere Kína, míg az exportban a második helyen áll az USA után. Az Európai Unió és Kína között fennálló bilaterális kapcsolatok rendkívül fontos szerepet játszanak a globális gazdaságban. (Rácz, 2020) A kapcsolatot viszont sok vita, meg nem értés nehezíti.

A kelet-ázsiai régió a történelemben mindig is jelentős erőközpontnak számított népességi, gazdasági, kulturális és politikai szempontból. Kína ősidők óta kiterjedt birodalom és fejlett civilizáció volt. Még 1820-ban is a világ GDP-jének az egyharmadát adta. Kína mellett, Japán és Korea is komoly kulturális hagyománnyal, államisággal és gazdasági erővel rendelkezett. Az ipari forradalmat követően a régió a Nyugat felemelkedése miatt háttérbe szorult, és Kelet-Ázsia szerepe a világgazdaságban csökkent. Japán a nyugati nyomásra reagálva fejlett, átfogó modernizációs programot indított el és 19. század végére fejlett nagyhatalommá nőtte ki magát. Korea déli része az 1960-as évektől gyors fejlődési útra lépett. Legkésőbb, a legnagyobb területtel rendelkező Kína is csatlakozott a hatalmas iramban fejlődő ázsiai országokhoz az 1970-es években. Kína gyors fejlődése a "reform és nyitás" politikájának egyértelmű eredménye: 1980-ban, Kína részesedése a világgazdaságból 1% alatt volt. 21 évvel később már elérte a 4%-ot. 2021-ben az világ GDP-jének 17,9%-át adta, mellyel megelőzte az EU-t. Az USA megőrizte első helyét 24,4%-kal. (Salát, 2022; Majoros, 2017)

Az elmúlt évtizedekben a legdinamikusabban fejlődő régióról beszélhetünk. A kelet-ázsiai országok sokszínűek és gazdaságilag összefonódnak, közöttük Kína a központi és legfontosabb kereskedelmi partner. Az országok sokat kereskednek egymással, jelentős a befektetés egymás területén. Az együttműködést számos regionális szerződés, szabadkereskedelmi megállapodás és együttműködési mechanizmus segíti. A kelet-ázsiai országok nem tömörülnek olyan nemzetek fölötti szervezetbe, mint az Európai Unió, de gazdaságilag elválaszthatatlanok, amely tovább fokozza a régió jelentőségét a világgazdaságban. Kína nemcsak a régió, de a világ legnépesebb országa, a világgazdaság egyik jelentős központja és mostanra a globális politika meghatározó szereplője.

1.1. EU és Kína kapcsolatának története

Az Európai Unió jogelődje, az Európai Közösség, mint nemzetközi jogalany és Kína kapcsolata a diplomáciai kapcsolatfelvétellel kezdődött 1975-ban, amikor a Nyugat széles körben elismerte a pekingi kormányt. Ekkor az Európai Közösség 9 tagot számolt: Franciaország, Nyugat-Németország, Olaszország, Benelux Államok, Írország, Dánia és Egyesült Királyság voltak a tagjai. Bár Kína 1945-ben az ENSZ öt alapító tagja között szerepelt, és az ENSZ Biztonsági Tanácsában is helyt kapott, de 1949 után a nyugati hatalmak a Tajvanra szorult Kínai Köztársaságot fogadták el, és az ENSZ csak 1971-ben ismerte el a Kínai Népköztársaságot. Tajvant viszont kilépett a világszervezetből és annak Biztonsági Tanácsából is. (Matura, 2020) A kapcsolatfelvétel elsősorban politikai indíttatású volt, mivel akkoriban Kína még nem volt nyitott gazdaság és kevés kereskedelmi kapcsolattal rendelkezett. (Rácz, 2020) Kínának már voltak EU-s országokkal kapcsolatai, mint Nagy-Britanniával és Portugáliával is, melyek Hong Kong és Makaó révén voltak fontosak az európai országoknak. Az egyes EU-s országok főként diplomácia kapcsolatban voltak Kínával, melyek azt jelezték, hogy mindkét fél hosszútávon fontos stratégiai partnerként tekint a másikra.

A kereskedelmi kapcsolatok kiépítése 1977-ben erősödött. Az Európai Közösség és Kína az első kereskedelmi egyezményét 1978 áprilisában írta alá. 1979-ben pedig megszületett az első szektorális megállapodás a textiltermékek kereskedelméről. Ezen egyezményekre alapulva jött létre az 1985-ben aláírt Kereskedelmi és Együttműködési Egyezmény. (Rácz, 2020) Ez utóbbi adja mind a mai napig a kétoldalú kapcsolatok keretét. Az egyezmény sajátossága, hogy szinte kizárólag a gazdasági együttműködést foglalja magába, és célja, hogy a kétoldalú kereskedelmet és a gazdasági együttműködést előre mozdítsák a legnagyobb kedvezmény elvének biztosításával. A legnagyobb kedvezmény elve nem vonatkozott azokra a kedvezményekre, amelyeket a felek harmadik országoknak nyújtottak vámunióban, szabadkereskedelmi egyezmény részeként vagy szomszédos országoknak a határ menti kereskedelem előmozdítása céljából. A gazdasági együttműködés területei az ipart és a bányászatot, az élelmiszer-vertikumot, a tudományt és a technológiai fejlesztést, az energetikát, a közlekedést és a távközlést, a környezetvédelmet és a harmadik országokkal való együttműködést határozták meg. Az együttműködés magába foglalta a termelési együttműködést, a közös vállalatok létrejöttének

előre mozdítását és támogatását, technológiatranszfert, pénzügyi együttműködést, műszaki tanácsadást, valamint folyamatos információcserét.

A két fél közötti kereskedelmi és politikai fejlődéseként az Európai Bizottság 1988-ban megnyitotta pekingi képviseletét. Viszont az 1989. áprilisában kezdődő Tiananmen téri tüntetés, mely júniusban vérengzéssé alakult, megtörte ezt a kezdődő kapcsolatot. Az EU befagyasztotta hivatalos kapcsolatait Kínával és szankciókkal sújtotta. Ezen szankciók egyike az a fegyverembargó, amely a mai napig érvényben van. Mivel a már további 3 országgal, Görögországgal, Spanyolországgal és Portugáliával kibővült Európai Közösségnek ekkorra már kiterjedt kereskedelmi kapcsolata alakult ki Kínával, nem tarthatta fent sokáig ezt az ellenséges viszonyt. Az EU már 1990. július elején jelezte az, hogy rendezni kívánja Kínával a politikai kapcsolatot. A tárgyalások Pekingben elkezdődtek a kapcsolat helyreállítása érdekében. A tárgyalások alapvetően a gazdasági kérdésekről szóltak. (Inotai, 2007) 1990 októberében, közel másfél évre a kapcsolatok befagyasztása után, az Európai Tanács és az Európai Parlament a bilaterális kapcsolatok helyreállításáról döntött. Azonban erre hivatalosan csak 1992 elején került sor. Egyedüli kivételként a fegyverembargót hagyták életben. Ezekután a kínai külügyminiszter látogatást tett több európai országban, illetve Zhu Rongji miniszterelnök-helyettes Brüsszelbe utazott az Európai Bizottsághoz, és Kínai vezetés biztosította őket a reform és nyitás politikájának folytatásáról.

1992 tavaszán Kína és az EU megfogalmazta azon közös érdekeket, amelyeket fontos területnek tartottak a közös kapcsolatok és együttműködésük során. Az első közös érdekük a multipoláris világrend létrejötte. A második, hogy mindkét fél elfogadja az ENSZ vezető szerepét a konfliktusok rendezésében. Végül, de nem utolsósorban, fontos számukra a be nem avatkozás elvének tiszteletben tartása.

Az Európai Unió Ázsia-stratégiája

Az Európai Unió 1994-ben alakítja ki Ázsia-stratégiáját. A stratégia 26 Ázsia országot fed le, melyeket három régióra tagoltak. Kelet-Ázsia nyolc, Délkelet-Ázsia tíz és Dél-Ázsia szintén nyolc országa tartozik az EU Ázsia-stratégiájához. A stratégia politikai és gazdasági célokat tűzött ki. Legfontosabb célja a bipoláris világrend megszűnése után az EU jelenlétének erősítése az ázsiai

térségben. Ezeket bilaterális kapcsolatok kiépítésével és regionális együttműködések támogatásával kívánta elérni. Fontosnak tekintette a képviseleti hálózat bővítését, információs és üzleti központok létrehozását. Emellett prioritás volt az ázsiai országok minél szélesebb körű bevonása a nemzetközi gazdasági és kereskedelmi kapcsolatokba, a szabadpiac megteremtésével. Ezzel piac alapú kereskedelem megalapozása volt a cél a két régió között. Célok között szerepet a szegénység csökkentése az ázsiai régióban. Gazdasági együttműködés a kölcsönös (win-win) gazdasági előnyök előtérbe helyezésén volt a hangsúly. A külföldi beruházások terén Európa elmaradt az ázsiai országoktól és az USA-tól. Ezért határozottabb befektetési politikát kezdeményezett. A különböző helyzetű és háttérű országok miatt az EU-nak differenciálnia kellett a stratégiáját e tekintetben. A fegyverzetcsökkentés, az emberi jogok és a kábítószer-kereskedelem témák voltak a két fél politikai párbeszédeiben. (Balázs, 2016)

Az EU Kína stratégiáját, a Japán stratégiával egyidőben, először 1995-ben fogalmazta meg. Az Európai Bizottság készített stratégiai dokumentumot a Kínával való kapcsolatának fejlődéséről, hosszú távú politikájáról, mely innentől dinamikusan fejlődött a két fél között. Az Európai Bizottság többször adott ki értékelést kétoldalú kapcsolatáról, fejlesztési irányairól, esetleges konfliktusairól. 1998-ban Kínával való átfogó partnerség kialakítását célozta meg. 2002 és 2006 közötti időszakra megfogalmazott „országjelentések” már, mint stratégiaként jelennek meg. 2003-as dokumentum („Érlelődő partnerség” fő címmel) a kétoldalú kapcsolatban megjelenő kihívásokat fogalmazza meg és rendszerezi a közös érdekeket. 2006-ban kiadott 2 dokumentum egyikében az EU és Kína partnerségének erősödésére és a növekvő felelősségre fókuszál. Míg a másik munkaanyag, amely kiemeli a kapcsolatban fellelhető erősödő partnerség és fokozódó verseny helyzet jelenét és jövőjét. (Inotai, 2008)

Kína az EU-hoz fűződő külgazdasági stratégiája

Kína külkereskedelmi stratégiája az Európai Unióval rendkívül összetett és stratégiai jelentőségű mindkét fél számára. Az együttműködés fókuszában a kereskedelem liberalizálása, a beruházások elősegítése és a technológiai, illetve környezeti együttműködés áll.

Kína és az EU 1998-tól évenkénti csúcstalálkozókat tartanak, melyek Pekingben vagy valamelyik európai nagyvárosban kerültek megrendezésre. 2001-es Kína Kereskedelmi Világszervezethez

(World Trade Organization, WTO) való csatlakozása további kapcsolatok kiépítését tette lehetővé számára. Bár az EU nem adta meg azonnal a piacgazdasági státuszt, amely mentesítené a kínai termékeket a dömping-eljárás alól. Kína WTO-hoz való csatlakozásához az EU politikai és technikai támogatást is nyújtott. Ezért Kína cserébe kedvező speciális feltételeket nyújtott az európai vállalatok számára Kínában különböző területeken, úgy mint, a telekommunikáció, a kereskedelem, az állami monopóliumok export- és importkorlátozásai, a vámtételek, a gépjárművek, a mezőgazdaság és a horizontális intézkedések területén. (Rácz, 2020)

Kína az Európai Unióval és az ország EU kapcsolataival összefüggő hivatalos dokumentuma 2003-ban jelent meg. A dokumentum nagy része a kínai külpolitika általános alapelveire épül. Az alapelvek 4 fő pillért képviselnek. Melyeknek céljai Kína felkészítése a 21. századra, a jövőorientált, hosszú távú, stabil és baráti együttműködés előnybe részesítése, a közös érdekek és érintkezési pontok azonosítása, egyenlőség és kölcsönös előnyök tiszteletben tartása, valamint a felmerülő problémák békés, tárgyalás úton történő rendezése. (Inotai, 2008; Rácz, 2020)

1994-2003 között Kína számára az európai kapcsolatok felértékelődtek. Ez a bilaterális gazdasági kapcsolatok fejlődésének volt köszönhető. (Rácz, 2020) Pozitív szerepet játszott, hogy Hongkong és Makaó státuszát illetően nem merült fel probléma a két fél között. A kapcsolat fejlődésében fontos esemény volt, amikor 1993-ban az EU Hongkongban irodát nyitott és aktívan részt vett Kína és Hongkong közötti viszály rendezésében. Majd 10 évvel később, 2003-ban Tajvanon is megnyitotta kereskedelmi irodáját. (Inotai, 2008)

A dokumentum kimondja, hogy a felek között nincs alapvető politikai vagy katonai konfliktus. Ez azonban nem azt jelent, hogy a felek között más okok miatt (történelmi, kulturális, gazdasági) nem lennének nézeteltérések, vagy érdekkülönbözések. Azonban a két gazdaság nagymértékben kiegészíti egymást (olcsó munkaerő VS fejlett technológia). A két fél bilaterális kapcsolatának fő eleme már nemcsak a kölcsönös tisztelet és egyenlőség, hanem a globális stabilitás támogatása is. Kína követelményként fogalmazta meg az EU-ba érkező kínai áruk piacra jutási feltételeinek további javítását, valamint piacgazdasági státuszának megadását az EU részéről. (Inota, 2008) A státuszt 2016-ban kapta meg Kína.

Az Európai Bizottság 2016-os dokumentumában fontosnak tekinti a Kínával való együttműködést. A dokumentum taglalja az együttműködés alapelveit, a fejlődés és reform programot, a közös

kül- és biztonságpolitikai érdekeket, a multilaterális együttműködést. Ezek kimondják, hogy támogatni kell a kínai reformok folytatását a kölcsönös elvnek megvalósulásával; a sokrétű, de tisztességes versenyre való törekvést az együttműködés összes területén. Az együttműködés alapelvei között szerepel a win-win (kölcsönös előnyök) együttműködés fontossága. Az EU-tagok Kínával való bilaterális kapcsolataikban figyelembe kell venniük az EU nemzetek feletti közös politikai elveit és céljait. A tagországoknak mindig konzultálniuk kell az Európai Bizottsággal politikai célkitűzéseiket illetően. Az Unió külpolitikája mindig az ENSZ alapokmányban megfogalmazott elveken, a demokrácián, az emberi jogokon alapszik. Ezen értékeket a Kínai Népköztársaság alkotmánya is tartalmazza. Viszont az EU aggodalmát fejezi ki az emberi és kisebbségi jogok Kínában történő megvalósulásának kérdésében, beleértve a tibetiek és, ujjurok jogainak tekintetében. Az Unió elismeri az „egy Kína” elvet és ennek alapján tart fent kapcsolatot Hongkonggal, Makaóval, és Tajvannal.

A dokumentum rögzíti többek között pl. a kölcsönös tudásalapú gazdaság és high-technológia szerepének érvényesítését mindkét fél számára, valamint a multilateralizmus támogatását. Kiemeli a klímaváltozás elleni harcban való részvétel és együttműködés fontosságát. (Rácz, 2020)

Összegezve Kína külkereskedelmi stratégiáját, azt mondhatjuk, hogy a kereskedelmi kapcsolatok bővítése érdekében Kína célja, hogy növelje exportját az EU-ba, különösen a technológiai, elektronikai és fogyasztási cikkek terén. Az EU Kína legnagyobb exportpiaca, míg az EU főként gépeket, autókat, vegyi anyagokat és luxustermékeket exportál Kínába.

Befektetések ösztönzését tekintve, Kína arra törekszik, hogy vonzóbbá tegye magát európai befektetők számára, miközben az EU-ban is jelentős beruházásokat hajt végre, különösen stratégiai ágazatokban, mint az energia, a technológia, valamint a zöld gazdaság. A kínai vállalatok fokozódó jelenléte az EU-ban néha politikai vitákat is kiváltott, különösen a stratégiai fontosságú iparágakban történő befektetések miatt.

Kína prioritása, hogy hozzáférést szerezzen az EU fejlett technológiai szektoraihoz, beleértve az autóipart, a telekommunikációt és a gyártási szektort. Az EU sok esetben szigorúbb szabályozásokat alkalmaz, hogy megvédje stratégiai iparágait a kínai befektetésektől, különösen a technológiaátadás és a szellemi tulajdon védelme terén.

Kína és az EU egyaránt elkötelezett a fenntarthatóság és környezet megóvását illetően. Mindkét fél a zöld, környezettudatos technológiák fejlesztésére és az energiatakarékossági megoldásokra fókuszál.

A kínai export növekedése és a kereskedelem egyszerűsítése céljából igyekszik fejleszteni a BRI részeként az EU-val való infrastrukturális kapcsolatokat, úgy, mint közlekedési és energiahálózatokat.

1.2. Érték- és érdekviszonyok a két fél között

Az Európai Unió kezdetben érdekközösségként működött, amely a közös érdekek képviselőjét és azok hatékony, együttes kihasználását célozta meg. Ez magában foglalta az egységes fellépést a nemzetközi kapcsolatok terén – legyen szó más országokról, országcsoportokról vagy nemzetközi szervezetekkel szembeni megjelenésről. Az együttes fellépés növeli a tárgyalási és alkupozíció erejét, hiszen az EU-tagállamok így jelentősebb befolyással rendelkeznek. A nemzetközi szerződések lehetőséget biztosítanak a közös érdekek érvényesítésére a külgazdasági kapcsolatokban is. Egyfajta, védőernyő, mely a tagállamok védelmét biztosítja a külső sokkok, világgazdasági válságok esetén.

Az érdekközösség a közösségi, kormányközi együttműködés része, ahol a döntéshozatal többnyire egyhangúsághoz kötött. (Majoros, 2024) Ez az érdekközösség elsőként az EU közös kereskedelempolitikájában mutatkozott meg. Az értékközösség, a gazdasági érdekek mellett, az Egységes Európai Piac keretében jelent meg, pl. a környezetpolitikában, mint fenntarthatóság és környezetbarát, a regionális politikában, mint az alacsonyabb fejlettségű régiók támogatása. A közös célok és értékek egyre fontosabbá váltak.

Láthatjuk, hogy az értékközösség nem csupán gazdasági közösség egységes jogszabályokkal, hanem a tagállamoknak közös erkölcsi és etikai normákat képvisel.

Emberi jogok kérdése

Az Európai Unió értékei az emberi méltóságon, szabadságon, demokrácián, egyenlőségen, jogállamiságon és az emberi jogok tiszteletben tartásán alapulnak.

Az emberi jogok kérdése a Kínával való kapcsolatok (Rácz, 2020) egyik legproblémásabb területe. Ezen a területen ütközik ki az európai és a kínai kultúra közötti különbség és a különböző politikai

felfogás. Az EU alapvető politikai értékeket, mint amilyen a demokrácia és az emberi jogok, univerzálisnak tekinti, és képviseli és hirdeti azokat a világban. Ez meghatározza alapvetően a külpolitikáját is, különösképpen a fejletlen, harmadik világbeli országokkal szemben. Ezzel szemben Kína saját politikáját, az emberi, állampolgári jogok kérdését belügyként tekinti. Saját politikai berendezkedését vagy saját kulturális értékeit másra egyáltalán nem akarja és nem próbálja rákényszeríteni.

Az emberi jogok kérdése az EU és Kína között az 1989-es Tiananmen téri események után vált központi kérdéssé. Az EU teljesen elítélte a vérengzést. Az Európai Tanács deklarációt adott ki, melyben határozottan elítélte az erőszakos elnyomást és aggodalmát fejezte ki a kivégzések miatt. Egyben kérte a kínai vezetést az emberi jogok tiszteletben tartására. A határozat nem maradt sokáig életben, mivel Brüsszel, az eseményeket követően 1 hónapra jelezte Pekingnek, hogy az EU helyre kívánja hozni a bilaterális kapcsolatokat Kínával.

A Tiananmen téri események után (Vörös, 2022) Kína külpolitikájára egyfajta tartózkodás (low profile) volt jellemző, elsősorban az ázsiai országokra nézve. Célja a békés, és konfliktusmentes kapcsolatépítés volt. Ezek mind a gazdasági célokat és a növekedést szolgálta, valamint a diplomácia kapcsolatok építésére szolgált.

Az emberjogi kérdések Tibet és az ujjuri kisebbség kapcsán is felmerülnek. Tibet autonóm tartomány Kína középső nyugati részén. Kína Tibetet elidegeníthetetlennek tekinti. Stratégiai szempontból Tibet területe az ország fontos régiójának számít. Tibet vallási vezetője, a dalai láma „nagyobb Tibet” politikai követelése Kína területének egynegyedét teszi ki. Ezen a területen évszázadok óta őshonos kínai lakosság is él, amelynek – ha ez a terv megvalósulna – távoznia kellene saját országából. A kínai kormány ezen követelést nem támogatja. (Inotai, 2010)

Az ujjur török nyelvű és muszlim vallású népcsoportja Kína legnagyobb és legnyugatabban fekvő autonóm területén, Hszinchiang területén él. Kínát azzal vádolják, hogy a 12 milliós kisebbséget a kínai kommunista vezetés erőszakos eszközökkel, átnevelőtáborokkal, kényszermunkával, valamint az ujjur kultúrát a han kínaiak betelepítésével próbálják elnyomni. Kína ezeket a vádakat tagadja. (biztonságpolitika.hu, 2021)

Az Európai Unió és Kína közötti értékközösségi feszültségek abból fakadnak, hogy az EU és Kína eltérő politikai rendszereken és alapelveken nyugszik. Az EU olyan közösség, amelynek alapját a

demokrácia, az emberi jogok, a jogállamiság és a szabadság tisztelete adja. Kína viszont egypártrendszerű kommunista állam, ahol az állam központi irányítása és az autoriter kormányzás meghatározó, és az emberi jogok kérdése sokkal korlátozottabb módon érvényesül. Ezek az eltérő értékek több területen is feszültségeket okoznak a két fél között. Az EU számára nehéz egyensúlyozni a közös gazdasági érdekek és az alapvető értékek tiszteletben tartása között Kínával való viszonyában. „Az emberi jogok eltérő értelmezése miatt, szükség van közös álláspont kialakításra. Mivel Kína és EU kapcsolata nagyon sokrétű”. Fu Kong Kína Európai Unió nagykövete politika párbeszédben elhangzott nyilatkozata (European Policy Centre, 2022).

Tajvan kérdése

Tajvant a Kínai Népköztársaság (Kína) saját tartományának tekinti. Tajvan viszont önálló államként tekint magára. Az EU és Kína között Tajvant kapcsán az EU valamennyi tagállama, az „egy Kína” elvét vallja, vagyis, hogy a Kínai Népköztársaságot tekinti egyetlen törvényes képviselőnek. Tehát Tajvant nem tekinti önálló, szuverén államnak és nem is tart fent vele diplomácia kapcsolatot. (Inotai, 2010) Kína 2005-ben törvénybe foglalta, hogy Tajvan a szárazföldi Kína elidegeníthetetlen része, és jogilag is kizárta Tajvan esetleges függetlenségét. Kína és Tajvan 2010-ben aláírt Gazdasági Együttműködési Megállapodást (ECFA), mely több kölcsönös preferenciális megállapodásból áll. (Majoros, 2017) Ez a megállapodás a vámtételek csökkentését és a kereskedelmi akadályok megszüntetését foglalja magában. A megállapodást az árukereskedelemre, szolgáltatásokra és a szabad tőke mozgásokra terjesztették ki. Ezzel a megállapodással a határokat elfogadják és így a tőke Tajvanról a szárazföldi Kínába közvetlenül áramolhat. Ezt megelőzően Hongkongon keresztül kellett mennie. Ennek keretében a munkaigényes termelést a szigetről a szárazföldre kiszervezték. Jelenleg az EU a legjelentősebb közvetlen tőkebefektető Tajvanon. 2019-ig 48 milliárd EUR értékben kihelyezett tőkével, a Tajvanon kihelyezett FDI-k 31%-át képviselte. (Europarl.europa.eu. 2021) Tajvan uralja globálisan a chipgyártás majdnem felét. Földrajzi elhelyezkedése, a csúcstechnológiai globális ellátási láncokban betöltött szerepe és a demokratikus rendszere fontos stratégiai országgá teszik az európai országok számára. Ezért Kína számára gazdaságilag és kereskedelmi szempontból is fontos, hogy a sziget továbbra is a Kínai Köztársasághoz tartozzon. Az EU továbbra is nehezményezi Kína hozzáállását Tajvanhoz. (European Policy Centre, 2022). Fu Kong Kína

nagykövete elmondta a politikai párbeszédben a tajvani kérdést illetően „Tajvan Kína része. A kínai kapcsolatok az „egy Kína” elv mentén köttetnek, beleértve az EU-val kötött kapcsolatokat is. Elmondta, hogy az 1975-ben aláírt diplomácia megállapodásban, melyet az akkori Európai Gazdasági Közösség kötött Kínával, elköteleződött, abban, hogy az tagországok Tajvan kérdésében egységesek és elkötelezettek az „egy Kína” elv mellett és elkötelezték magukat, hogy Tajvannal az országok nem lépnek politikai és diplomáciai kapcsolatba és nem írnak alá semmilyen együttműködési megállapodást sem. Ezek akkor nagyon fontos elköteleződések voltak. De mostanra elkoztak.

Hongkong és Makaó kérdése

Jelenleg mindkét régió a Kínai Népköztársaság közigazgatási területe. Az első ópiumháború Kína vereségével ért véget és a béke megőrzése érdekében Kína 1842-ben átengedte Hongkong szigetét Angliának, mellyel az angolok biztosították maguknak a kereskedelmi érdekeiket. A második ópiumháború után Kína annyira meggyengült, hogy 1898-ban a brit birodalom számára 99 évre bérbe adta Hongkong területét. Hongkong kereskedelmi és gazdasági jelentősége 1949-től erősödött meg. A Kínai Népköztársaság bezárkózott a világ előtt, így Hongkongon keresztül bonyolódott le a külkereskedelem. Ennek köszönhetően Hongkong mára a világ egyik legjelentősebb gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi központjává vált. Az 1984-ben az Egyesült Királyság és Kína között létrejött szerződés kimondta, hogy a 'bérelt' terület a megállapodás lejártával visszakerül Kínához. Ennek értelmében Hongkongot 1997-ben, Makaót Portugáliától pedig 1999-ben csatolták vissza Kínához. Mindkét régióban az 'egy ország, két rendszer' elve érvényesül: bár közigazgatásilag a Kínai Népköztársasághoz tartoznak, gazdasági és kereskedelmi téren autonómiát élveznek. Az Unió tiszteletben tartja az „egy Kína” elvet hirdető kínai politikát és támogatja a két területre vonatkozó „egy ország, két rendszer” elvét és végrehajtását. Ez lehetővé teszi, hogy mindkét régió Kínával megállapodásokat írjon alá, mint önálló kereskedelmi és gazdasági szervezet. A CEPA (Closer Economic Partnership Arrangement) volt az ilyen első Kínával kötött szabadkereskedelmi megállapodás, melyet 2003-ban írtak alá. Kölcsönös kedvezményes előnyöket ajánlanak a szolgáltatás-kereskedelemben, kiemelten a Hongkongból érkező szolgáltatóknak. A megállapodás garantálja a tőke szabad mozgását. Hongkong és a szárazföldi Kína a legfontosabb kereskedelmi partnerei egymásnak. Hongkong jelenleg a világ

egyik vezető tőkeexport- és importőre. Makaó számára ez a kereskedelmi megállapodás pénzügyi, szolgáltatás, turizmus és szerencsejáték ágazatokban előnyös. (Geopolitika.hu, 2018; Majoros, 2017)

1.3. EU és Kína külkereskedelme

Az EU Kína legnagyobb kereskedelmi partnere, míg az Uniónak Kína a második az USA után. (Rácz, 2020) Az Európai Unió a nemzetközi gazdasági kapcsolatokban a szabályalapú, multilaterális kereskedelmi rendszer híve.

Kína külkereskedelmében az 1990-es évektől növekedés figyelhető meg. Az áruexport értéke az 1992-ben 85 milliárd dollár volt, ami 2008-ra 1431 milliárd dollárra nőtt. A 2008-as pénzügyi és gazdasági világválság néhány évre lassította ezt a növekedési ütemet, de 2018-ra a kínai export értéke elérte a 2494 milliárd dollárt. Ez az exportteljesítmény nagy mértékben hozzájárult az ország külkereskedelmi többletének növekedéséhez, ami az utóbbi két és fél évtized átlagában a GDP 3,5 százalékát tette ki. Ez a többlet Kína gazdasági növekedésének egyik legmeghatározóbb mozgatóereje volt az elmúlt évtizedekben. (Rácz-Farkas, 2020) A Kínai export áruszerkezetében történtek változások. Kína termékkínálata horizontálisan és vertikálisan is bővült és diverzifikálódott az évtizedek alatt. A kínai termékexport az alacsonyabb hozzáadott értékű termékekről folyamatosan váltott a magasabb tudást igénylő, csúcstechnológiájú termékek javára. Míg a 1990-es években a kínai feldolgozóipar exportja volt jellemző, mely alacsony szakértelmet igénylő termékek adták, úgy 2017-re a feldolgozóipar exportjának 24%-át a magas technológiájú termékek tették ki. Ezt a jelentős mértékben megnőtt kutatási és fejlesztési kiadások tették lehetővé, melyek a technológiai fejlődéshez járultak hozzá. Emellett a kínai vállalatok exportteljesítményét az egyéb technológiai újítások (berendezések korszerűsítése, termelési folyamatok elsajátítása, minőségbiztosítási rendszerek bevezetése), valamint a külföldi, vállalatvezetés jelenléte segítette elő.

„A vertikális termékbővülés nyomán Kína szerepe a globális értékláncban is megváltozott. Az exporttermékekben jelentősen megnövekedett a hozzáadott érték aránya, amiből 2018-ban már több mint 80 százalékot képviselt a belföldi hozzáadott érték. A nagyfokú vertikális integráció következtében az értéklánc nagyobb részét a hazai vállalatok képezik, vagyis a kínai ipar kevésbé

támaszkodik külföldi inputokra. Ezzel szemben az EU-ban jelentősen megnövekedett a kínai kivettség. A 2014 és 2018 közötti időszakban az Egyesült Államokhoz vagy más ázsiai országokhoz képest az EU-nak nagyobb mértékben csökkent az exportált termékek globális értékláncában betöltött szerepe, és ezzel egy időben nőtt a külföldi, főleg kínai termékre való ráutaltsága”...”a csúcstechnológiai kínai export nagy része külföldi tulajdonú vállalatoktól származik. Az exportban folyamatosan növekvő belföldi hozzáadott érték tehát leginkább annak tudható be, hogy fejlett külföldi vállalatok kiszervezték a termelésüket.” (Rácz-Farkas, 2020. p.54-55)

EU Kínával folytatott bilaterális kereskedelmi kapcsolatát 3 keret határozza meg. (Inota, 2008) Az 1985-ben aláírt kereskedelmi és együttműködési egyezmény, a Kína és az EU WTO-tagságából adódó multilaterális kötelezettségek, és az EU általános vámpreferencia-rendszere (GSP). Az EU vámpreferencia rendszere 178 országot érint, melyek a fejlődő országokból származó importra vonatkoznak. Az Európai Bizottság 2005-os adatai szerint Kína volt a rendszer második legnagyobb haszonélvezője: 10,3 %-kal képviselte az GSP hatálya alá tartozó teljes EU importot. (ec.europa.eu, 2005) Ezenkívül a kereskedelmi kapcsolatot alakítják a mindkét oldalon kialakított speciális intézkedések, melyek korlátozzák a kölcsönös piacra jutás feltételeit. Kína - WTO-tagsága ellenére - antidömping-eljárástól sem volt védve 2016-ig.

A korlátozások ellenére a két fél kereskedelmi kapcsolata dinamikusan fejlődött. 2006-ban már nem az USA volt az első számú importőre Kínának, hanem az Európai Unió. Ekkor még Kína az EU export partnerei között még csak a 4. helyet foglalta el, míg az első három helyet az USA, Svájc és Oroszország foglalta el.

Az 1. táblázatban láthatjuk az EU és Kína közötti kereskedelmi kapcsolatok fejlődését. 2000-ben a teljes kereskedelmi forgalom körülbelül 90 milliárd euró volt, amely 2019-re már körülbelül 560 milliárd euróra tehető. Az EU exportja Kínába 2000-ben 26 milliárd euro, 2019-ben 198 milliárd euro volt. Az EU kínai importja 2000-ben 75 milliárd, mely 2019-re 362 milliárd euróra emelkedett. Az EU kereskedelmi hiánya Kínával folyamatosan nőtt, 2000-ben -49 milliárd euróról 2019-re, több, mint a háromszorosára, -164 milliárd euróra növekedett.

1. táblázat Az Európai Unió és Kína közötti külkereskedelem 2000-2019 között

milliárd euroban

	EU export Kínába	EU import Kínából	Kereskedelmi egyensúly
2000	26	75	-49
2005	52	160	-109
2010	113	282	-169
2015	170	350	-180
2019	198	362	-164

Forrás: Saját szerkesztés, Eurostat

A 2. táblázat az EU és Kína kereskedelmének alakulását mutatja 2020 és 2023 között. 2020-tól is tovább növekszik a kereskedelmi hiány. Viszont 2023-ban már enyhülés tapasztalható. A kereskedelmi forgalom 2022-ben volt a legmagasabb. Az EU kínai importja 2020-ról 2022-re közel 64%-os növekedést mutat. Míg az exportja 2020-ról 2022-re csak 15%-os erősödést jelez.

2. táblázat Az Európai Unió és Kína közötti külkereskedelem 2020-2023 között

milliárd euroban

	EU export Kínába	EU import Kínából	Kereskedelmi egyensúly
2020	202	384	-182
2021	223	472	-249
2022	230	627	-397
2023	218	509	-291

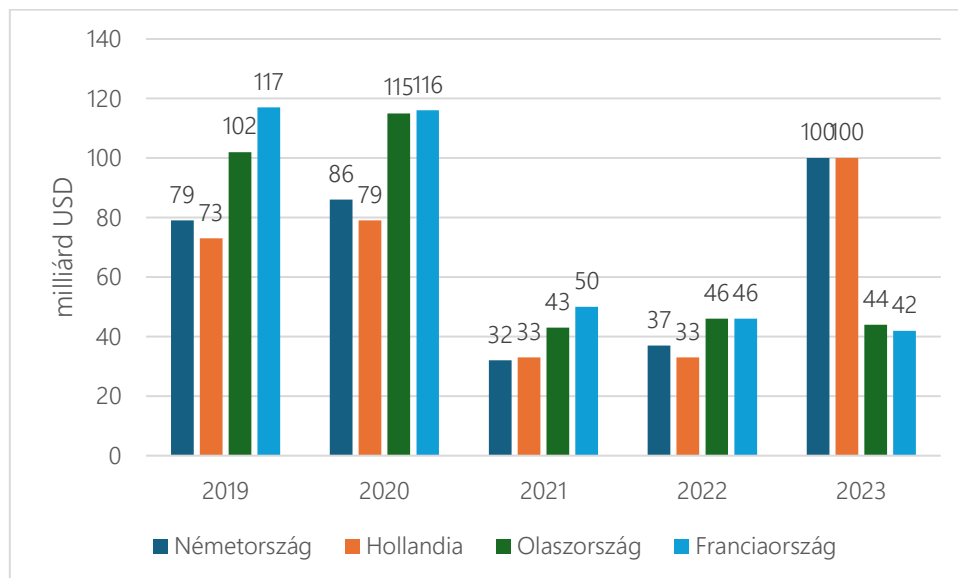
Forrás: saját szerkesztés, Eurostat

Az EU és Kína közötti kereskedelmi kapcsolatok egyik fő problémája a kereskedelmi egyensúlytalanság. Az EU jelentős kereskedelmi deficitben van Kínával szemben, ami politikai és gazdasági nyomást gyakorol az EU-ra.

Az EU és Kína között komoly különbségek vannak a szabályozási és kereskedelmi normákban, például a szellemi tulajdon védelme, a piaci hozzáférés és az állami támogatások tekintetében. Az EU gyakran panaszkodik a kínai állami beavatkozásokra a gazdaságban, ami torzíthatja a versenyt. (vg.hu, 2020)

A 1. ábrán látható, hogy 2019 és 2023 között Németországban és Hollandiában kínai importtermékek mennyisége nőtt, míg Franciaország és Olaszország importja visszaesett. Jól látható a 2020-as pandémia hatása: 2021-ben és 2022-ben a Kínából érkező import jelentősen visszaesett, nagyjából egyharmadára csökkent mind a négy vizsgált országban. 2023-ra azonban Németország és Hollandia kínai importja nemcsak, hogy visszatért a pandémia előtti szintre, hanem meg is haladta azt. Ezzel szemben Olaszország és Franciaország esetében a kínai import volumene stagnált, nagyjából az előző két év szintjén maradt. Elmondhatjuk, hogy Németországba érkezik a legtöbb Kínai import az EU-n belül.

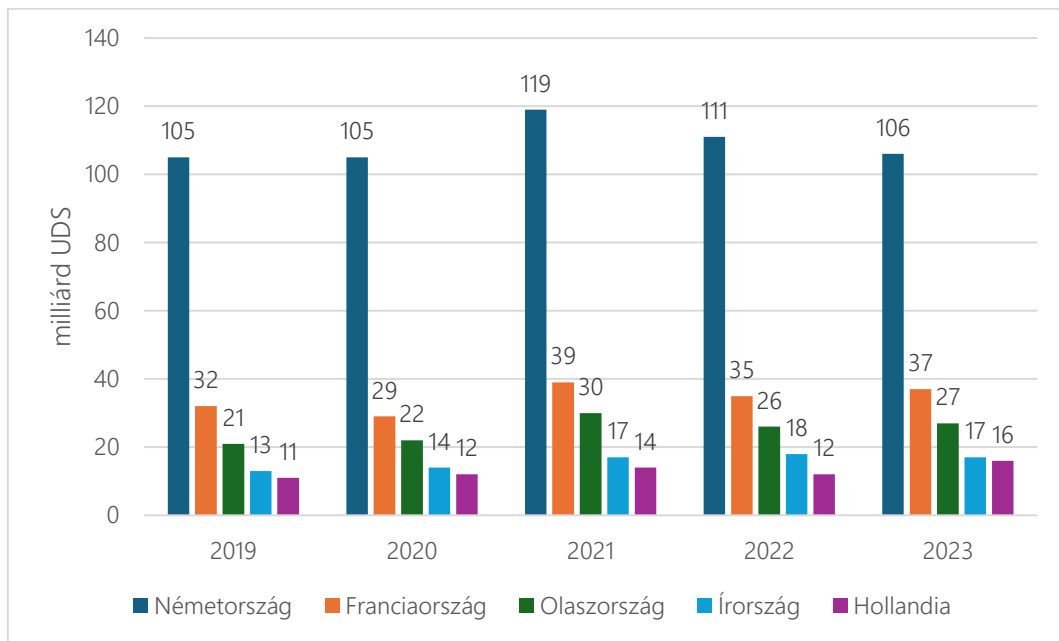
1. ábra EU Kínából származó importja 2019 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés, Marketinside, 2024

2. ábra szemlélteti az EU-ból Kínába érkező exportok arányát az első 5 ország tekintetében 2019 és 2023 között. Látható, hogy magasan Németországból érkezik a legtöbb export. Majd őt követik Franciaország, Olaszország, Írország és Hollandia.

2. ábra EU exportja Kínába 2019 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés, Marketinside, 2024

Írország szerepe a kínai exportban és a globális kereskedelmi hálózatokban az elmúlt években egyre jelentősebbé vált azáltal, hogy amerikai termékeket reexportál Európába és más régiókba. Írország adórendszere, az alacsony társasági adóval (12,5%) különösen kedvező a multinacionális vállalatok számára, ami ösztönzi az amerikai cégeket (pl. Google, Apple, Microsoft, Pfizer) főként a technológiai és gyógyszeripari szektorban, hogy Írországon keresztül szállítsák termékeiket az európai piacokra. Ennek köszönhetően a kínai vállalatok számára Írország fontos közvetítőpont lett az amerikai termékek EU-ba történő exportálásában. (trade.gov, 2024)

A 3. táblázat mutatja a 2023-ban az Unió Kínából származó importját tagországi megoszlás szerint. A három legnagyobb importáló ország Hollandia (117 milliárd euro) Németország (95 milliárd euro) és Olaszország (48 milliárd euro). Csehország bonyolította le 2023-ban a legnagyobb EU-n kívüli importját Kínával, 43,7%-kal részesedésben. Magyarország EU-n kívüli importjának negyedét Kínával bonyolítja le.

3. táblázat EU-s tagországok kínai importja 2023-ban

	millió euro	EU-n kívüli kínai import %-os arányban	
Hollandia	116 942	25,7	
Németország	94 525	20,0	
Olaszország	47 589	18,7	
Franciaország	42 023	16,3	
Spanyolország	36 677	18,9	
Lengyelország	31 684	28,5	
Belgium	30 826	16,1	
Csehország	25 401	43,7	
Magyarország	11 043	25,0	
Szlovénia	9 867	29,1	
Svédország	9 580	16,5	
Írország	8 591	10,4	
Dánia	7 413	17,6	
Ausztria	7 107	13,9	
Görögország	6 901	17,0	
Románia	6 754	20,8	
Portugália	5 221	19,5	
Szlovákia	4 311	20,0	
Finnország	3 140	14,0	
Bulgária	2 663	13,4	
Litvánia	1 710	12,8	
Horvátország	1 298	13,4	
Észtország	948	30,2	
Lettország	869	18,1	
Ciprus	758	13,2	
Málta	356	12,4	
Luxemburg	213	9,1	

Forrás: Saját szerkesztés, Eurostat

A 4. táblázatból jól kivehető, hogy a legnagyobb Kínába irányuló exportot lebonyolító EU-s tagországok 2023-ban Németország (97 milliárd euro), Franciaország (25 milliárd euro) és Hollandia (22 milliárd euro). Németország képviseli az EU-n kívüli exportot Kínába, 13,6%-os arányban.

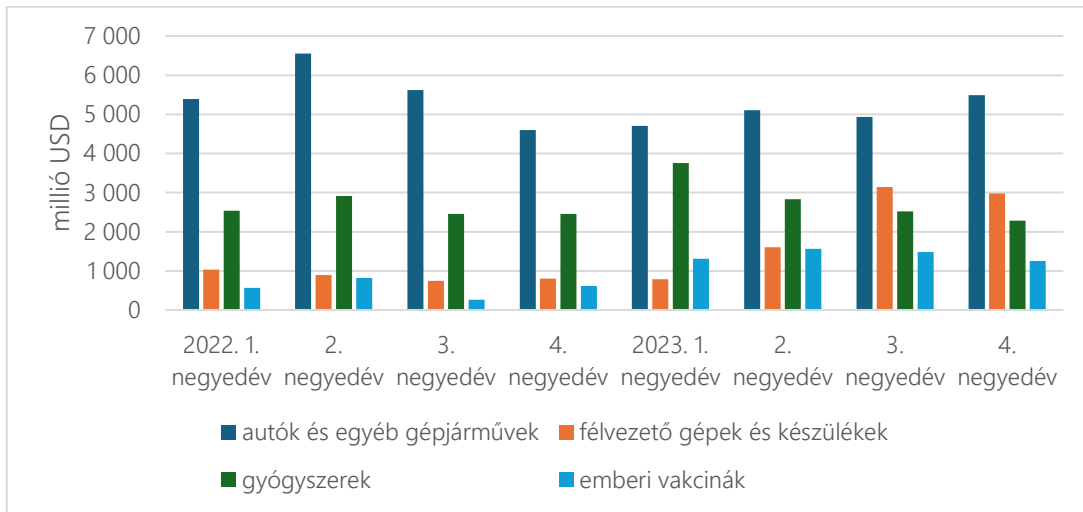
4. táblázat EU-s tagországok kínai exportja 2023-ban

	millió euro	EU-n kívüli export Kínába %-os arányban
Németország	97 303	13,6
Franciaország	25 017	9,3
Hollandia	22 299	8,5
Olaszország	19 172	3,6
Írország	8 875	7,9
Belgium	8 259	4,8
Spanyolország	7 579	5,3
Svédország	6 697	8,1
Dánia	5 337	10,0
Ausztria	5 060	8,0
Finnország	3 554	10,8
Lengyelország	3 078	3,4
Szlovákia	2 874	11,7
Csehország	2 438	5,6
Magyarország	1 543	4,9
Bulgária	1 017	6,3
Románia	856	3,4
Portugália	769	3,3
Szlovénia	394	1,4
Görögország	385	1,8
Észtország	253	5,3
Luxemburg	228	7,0
Lettország	185	2,5
Litvánia	146	0,9
Horvátország	79	1,0
Málta	37	2,5
Ciprus	26	0,8

Forrás: Saját szerkesztés, Eurostat

Az 3. ábra a legfőbb európai export árucsoportjait vizsgálja. Az autók és más járművek Európából Kínába irányuló exportja összességében visszaesést mutat. A gyógyszeripari készítmények exportja nőtt. Az autóiipari termékek exportja a legnagyobb az EU Kínába irányuló árucsoportjában.

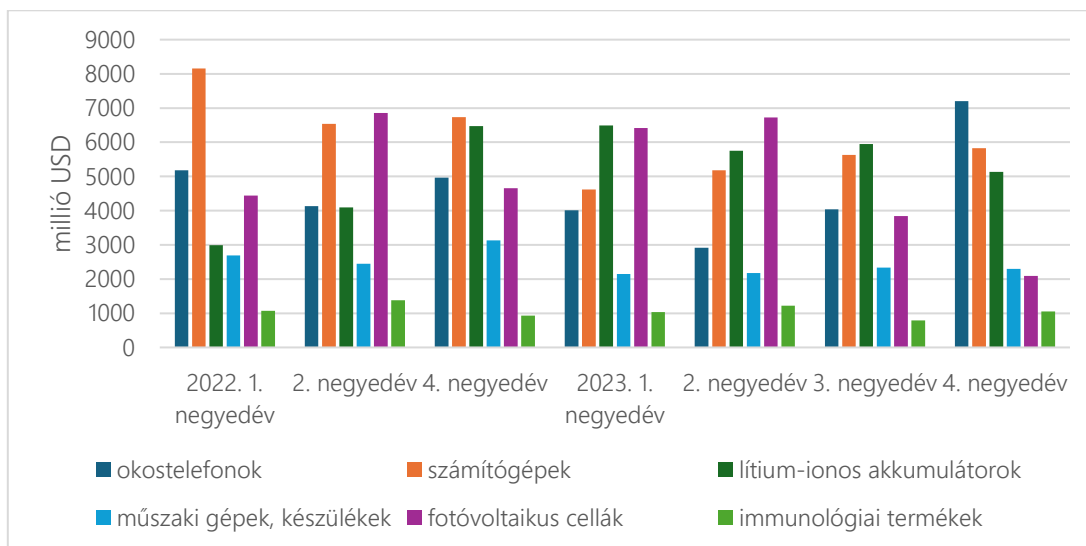
3. ábra EU-ból Kínába érkező főbb árucsoportok szerint 2022-2023-ban negyedéves bontásban

Forrás: Saját szerkesztés, Marketinside, 2024

A 4. ábra Kína export szerkezetét mutatja. Jól látható, hogy Kína exportja az EU-ba egyértelműen az okostelefonok, számítógépek és az akkumulátorok vezetnek 2022 és 2023-ban.

4. ábra Kína exportja az EU-ba főbb árucsoportok szerint 2022-2023-ban negyedéves bontásban

Forrás: Saját szerkesztés, Marketinside, 2024

1.4. EU és Kína közötti tőke mozgások

Kína nyitása a világkereskedelemben több fázisban történt meg. A „Reform és nyitás” politikája 1978-ban történt, amely megalapozta Kína felemelkedését és amellyel bekerült a világkereskedelembé. A politika célja Kína gazdasági erejének, nemzetközi befolyásának növelése és a társadalom újjáépítése volt, amely a mezőgazdaság és ipar modernizációját is magában foglalta azáltal, hogy Kína behívta és beengedte a külföldi tőkét az országba. Mindezt a szocializmus melletti elköteleződés fenntartásával. A külföldi tőkének és technológiának köszönhetően a mezőgazdasági szektorból az ipari szektorba tudták átírányítani a munkaerőt. (Moldicz, 2017; Horváth, 2022; Szunomár, 2021)

A Volkswagen csoport volt az első között, aki európai tőkét helyezett ki Kínában. kihasználva a szabadkereskedelmi lehetőség keretében az olcsó, szorgalmas és bőséges kínai munkaerőt. 1978-ban sanghaji autóiipari projekthez kerestek partnert az akkori NSZK-ban. A Volkswagen csoport és a kínai kormány képviselői megkezdte a tárgyalásokat a Volkswagen autómodellek helyi összeszereléséről. 1983-ban indult el az első Santana gyártása kínai partnerrel kötött licencszerződés alapján. (Investinchina.chinadaily.com, 2018).

Az egy-két évtizeddel később Kínában annyi tőke „többlet” halmozódott fel a külföldi befektetések által, amit már nem tudtak belső fogyasztásra elkölteni. Így a kínai kormány 1999-ben meghirdette a „Go global” programot, amely ténylegesen 2001-től indult el, és amely egyre inkább meghatározóvá vált a kínai gazdaságpolitikában. Ez a kínai állam által támogatott és ösztönzött kezdeményezés lehetőséget adott, hogy a kínai cégek - legyenek azok állami vagy magáncégek – a világ különböző országaiba történő külföldi tőkekihelyezéssel további növeljék profitjukat és még hatékonyabban működjenek. Ez a program Kína további gazdasági növekedését biztosította. A „Go global” program célja nemcsak az alacsony hozzáadott értékű gyártás kiszervezése a szomszédos olcsó munkaerővel rendelkező országokba, hanem világhírű brandek, mint pl. IBM vagy Volvo megszerzése volt. Így Kína magasabb pozíciót szerzett a globális értékláncban és diverzifikáltabb gazdaságot tudott megteremteni. (Matura, 2017)

Kína 2001-es Kereskedelmi Világszervezethez (WTO-hoz) való csatlakozása erősített és zöld utat engedett az Európai Unióban érkező tőkekihelyezéseknek is. (Horváth, 2022)

Kínából külföldre áramló tőkét a multilaterális egyezmények is segítették. Kína egyre intenzívebben kezdett el szerepet vállalni nemcsak mint tőkebefogadó, hanem tőke

kihelyezőként. Ekkoriban még a kínai kihelyezett tőke jóval a Kínába külföldről érkezett befektetett tőke nagysága alatt volt. Az első pár évben a Kínából külföldre irányuló befektetések mértéke még alacsony szinten mozgott, majd 2005-ben növekedésnek indult. 2005-ben külföldre irányuló kínai tőke 1,3% volt a globális ODI-nek, 2012. már 6,7 %-ra emelkedett és 2016-ra már a 19%-ot érte el ez az arány. A 21. század első 10 évében a kínai kihelyezett tőke elsősorban Afrika és dél-kelet-ázsiai olyan országaira és régióira fókuszált, amelyek természetes erőforrásban voltak gazdagok. A 2008-as gazdasági és pénzügyi válság új lehetőségeket kínált Kínának. Ekkora Kína gazdasága már olyan szintre fejlődött, hogy magasabb tudás-alapú, csúcstechnológiai ismeretek igényelt. A válság miatt a nyugati cégek tőkeereje lecsökkent. A kínai pénzügyi befektetés vonzónak bizonyult az uniós országoknak, abban a reményben, hogy általuk a cégek megerősödnek és a kínált tőkével tudják enyhíteni veszteségüket. Kína pedig hozzá tudott jutni új készségekhez, új technológiákhoz, brandekhez, valamint ellátási láncokat szerzett meg, és fúziók, illetve felvásárlások révén új piacokra is sikeresen betört. A 2000-es évek elején a kínai állami vállalatok helyeztek tőkét külföldre, de 2014-re már kínai magáncégek és hibrid (állami és magán) cégek is részt vesznek a külföldi tőkekihelyezésekben. (Matura, 2017)

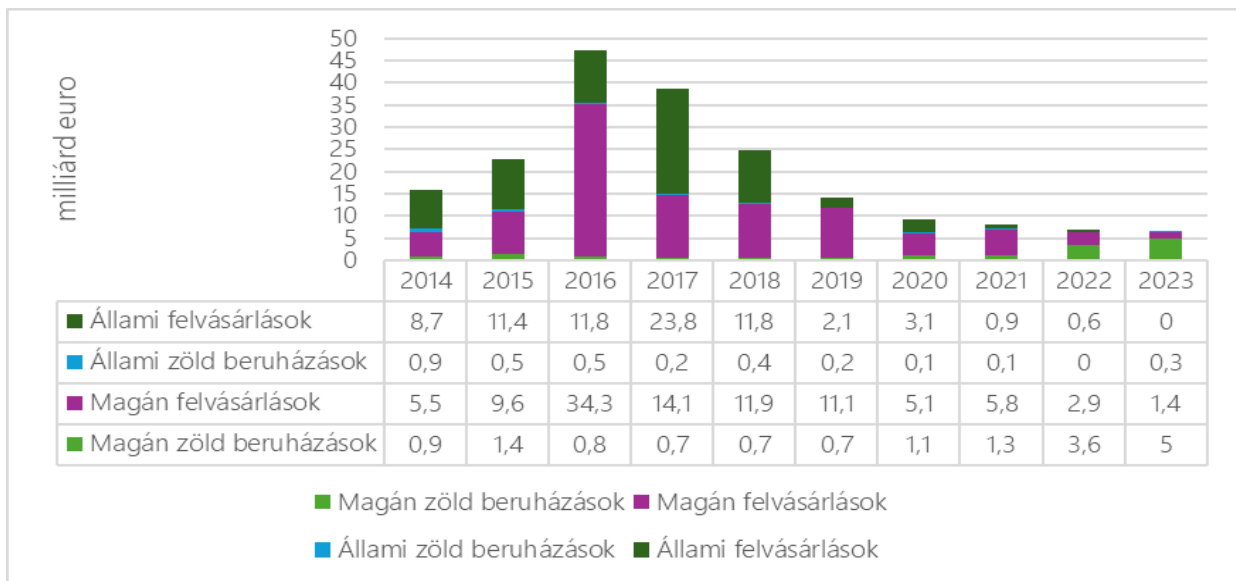
A kínai Európába kihelyezett tőke 2016-ban érte el csúcspontját, ami azóta csökkenő tendenciát mutat. Kína gazdaság átalakulásaként a tudás megszerzésére fókuszálva igyekszik piaci részesedését növelni a világkereskedelemben.

Kínában hierarchikus strukturált államigazgatási rendszert alakítottak ki, melyet autoriter pártállami politika rendszer működtet. A Kínai Kommunista Párt állampártként működik, melynek legfontosabb jellemzője, hogy nyíltan felvállalta, hogy gyűjtőpárt. A világon ez az első és egyetlen kommunista párt, amely hivatalos tagjai közé meghívja a nemzeti burzsoázia, nagytőkések képviselőit. A Kommunista Pártnak kell képviselnie a nemzeti minden haladó tényezőjét. E miatt nyitották meg a Pártot a nagytőkések előtt. Úgy gondolják, ha a nagytőkés segíti Kína fejlődését, pozitív tényezőként jelenik meg számára, akkor tagja lehet a Kínai Kommunista Pártnak. (Kusai, 2021)

A 5. ábra a Kína befektetések tulajdontípus szerinti eloszlását vázolja befektetési forma szerint. 2014-ben arányában több állami tőke, mint magántőke érkezett az EU-ba. Ezek elsősorban állami felvásárlások voltak. 2016-os év volt, amikor Kína legtöbb tőkét helyezett ki az EU-ba, összesen 47,4 milliárd eurót. Ebben az évben a kínai magáncéges befektetések uralták a kínai befektetések

több, mint felét. 2022-ben ez az arány még jobban eltolódott, és mondhatjuk, hogy több, mint 90%-ban képviselte a magántőke a befektetéseket. Ekkor már a zöld beruházásokban történő befektetés meghaladta a felvásárlásokat. 2023-ban pedig már több, mint 80%-ra emelkedett a zöld beruházások aránya, a felvásárlásokkal szemben, melyek szinte 98%-ban magántőkéből származtak.

5. ábra Kínai FDI befektetések az EU-ban (Egyesült Királyságot beleértve) tulajdonostípus és befektetési forma szerint 2014 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés, Rhodium Group, 2024

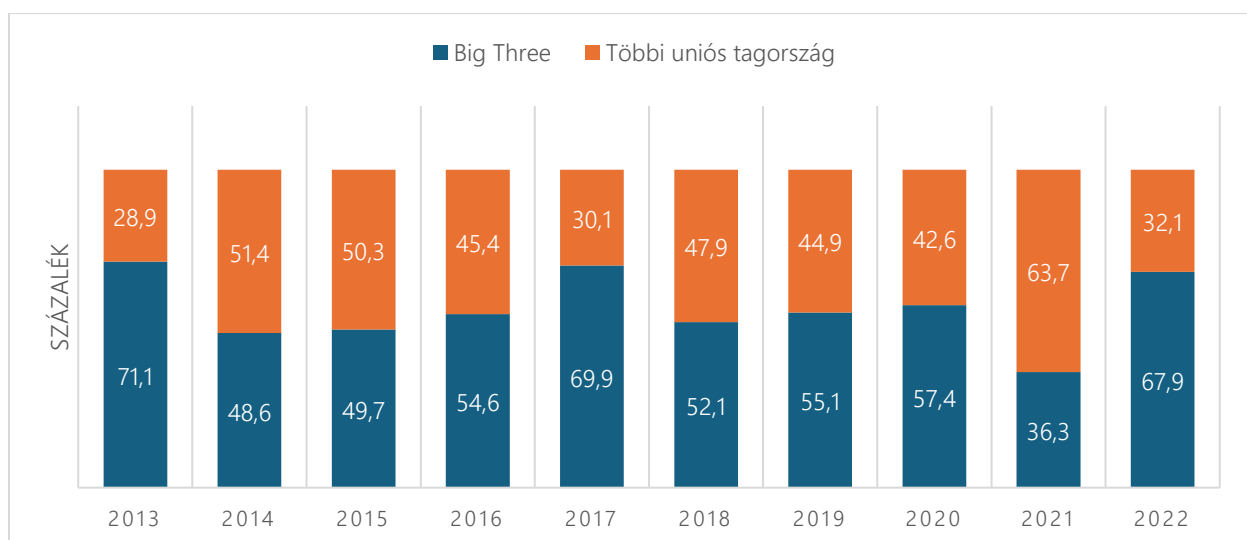
„A tulajdonosi háttérrel tekintve magánszemélyek, magán- és állami vállalatok is megtalálhatók a kínai befektetők között, de gyakran nehezen felmérhető a tulajdonosi szerkezet. A lassuló kínai gazdasági növekedés, az utóbbi időben nagy kilengéseket mutató kínai tőzsde miatt sok kínai milliomos keres új lehetőségeket külföldön, Európa befektetési és esetleges kivándorlási szempontból is vonzó számukra. Vállalati befektetők esetén az egyik fő motiváció, hogy olyan technológiához jussanak, amellyel növelhetik piaci előnyüket Kínában. A technológiaszerzés céljából történő felvásárlásokat a kínai állam is ösztönzi, nagyívű gazdaságfejlesztési stratégiája, a „Made in China 2025” keretében céljuk az, hogy Kína az alacsony hozzáadott értékű „világ gyára” helyett innovatív, csúcstechnológiákkal rendelkező, „okosgyártást” alkalmazó ipari

nagyhatalommá váljon. A befektetéseket harmadrészt az motiválja, hogy ezáltal a kínai vállalatok jobb piaci helyzethez kívánnak jutni Európában” (geopolitika.hu, 2018)

A 6. ábrán a Big Three-be (Németország, Franciaország, Egyesült Királyság) és a többi uniós tagországba érkező kínai befektetések részesedését mutatja százalékban 2013-tól 2022-ig. A Big Three részesedése kezdetben magas, 71,1% volt 2013-ban, de 2014 és 2015 során visszaesett, és 2015-ben 49,7%-ot ért el. A részesedés 2016-tól újra növekedni kezdett, és 2020-ra 57,4%-ra emelkedett. A legnagyobb csökkenés 2021-ben figyelhető meg, amikor a részesedés 36,3%-ra esett vissza, majd 2022-ben enyhén nőtt 67,9%-ra. A többi uniós tagország aránya ezzel szemben 2013-ban 28,9%-on állt, majd fokozatosan növekedett, és 2015-ben elérte az 50,3%-ot, amikor először meghaladta a Big Three arányát. 2021-ben érte el a csúcstól 63,7%-kal, majd 2022-ben kissé csökkent 32,1%-ra.

Az ábra alapján megfigyelhető, hogy a Big Three aránya általában nagyobb, de 2014-2015 körül, majd különösen 2021-ben jelentős visszaesés tapasztalható, amit a többi uniós tagország arányának növekedése kísér. A 2021-es visszaesés a pandémia hatása, amely jelentős gazdasági változásokat idézett elő az EU-n belül. 2022-re a Big Three aránya ismét növekedni kezdett, ami a gazdasági helyreállításának köszönhető.

6. ábra Kínai befektetések a Big Three országokban és az uniós tagországokban 2013 és 2022 között

Forrás: Saját szerkesztés, Rhodium Group, 2022

Az 5. táblázatban a 2000-2020-ig érkező kínai tőkebefektetések európai országokénti arányát látjuk. Egyértelműen 2020-ban az EU-ból kilépő Egyesült Királyság fogadta a legtöbb kína tőkét. Magyarország a V4-ek és a KKE országok közt a legtöbbet, 2,7 milliárd euro értékben. Legkisebb befektetések a balti-országokban valósultak meg, országonkénti 0,1 milliárd euroban.

5. táblázat Összes kínai befektetések az EU országaiban és az Egyesült Királyságban 2000 és 2020 között

ország	milliárd euro
Egyesült Királyság	51,9
Németország	24,8
Olaszország	16
Franciaország	15
Finnország	13,3
Hollandia	10,3
Svédország	7,9
Írország	7,8
Portugál	6,2
Magyarország	2,7
Belgium	2,6
Luxemburg	2,5
Lengyelország	2,2
Görögország	1,8
Románia	1,3
Dánia	1,2
Csehország	1,2
Ausztria	1,1
Spain	0,9
Málta	0,8
Bulgária	0,4
Szlovákia	0,2
Ciprus	0,2
Észtország	0,1
Litvánia	0,1
Lettország	0,1

Forrás: Saját szerkesztés, Rhodium Group, 2021

A kínai befektetések összetétele Európában változáson megy át, mivel a zöldmezős projektek válnak a domináns befektetési formává. A zöldmezős beruházások aránya a 2017-es két

százalékról, 2012 és 2021 között átlagosan kilenc százalékról 2022-ben 51 százalékra, 2023-ban pedig már 78 százalékra nőtt. 2016-ban érkezett a legtöbb kínai tőke az EU-ba, 95% feletti M&A-val. A legtöbb kínai beruházás és felvásárlás Európában 2016-ban valósult meg 47,4 milliárd euro-val, 2022-ben 7,9 milliárd euro volt a beruházások és a felvásárlások értéke. (Merics, 2023)

A kínai zöld mezős beruházásokat Európában nagy arányban az autóipar dominálja. Európa Kína számára az elektromos járművek terjeszkedésében az akkumulátor-befektetések miatt kulcsfontosságúvá vált. Az elektromos járművek akkumulátorára fordított befektetések 88%-os arányban a BIG 3 országokra és Magyarországra korlátozódnak. (Merics.com, 2022) Ezek leginkább zöldmezős befektetések. Kína részéről további terjeszkedés várható Európában az elektromos járművek értékláncának up-stream szegmenseiben, az akkumulátor- és a járműgyártásban is.

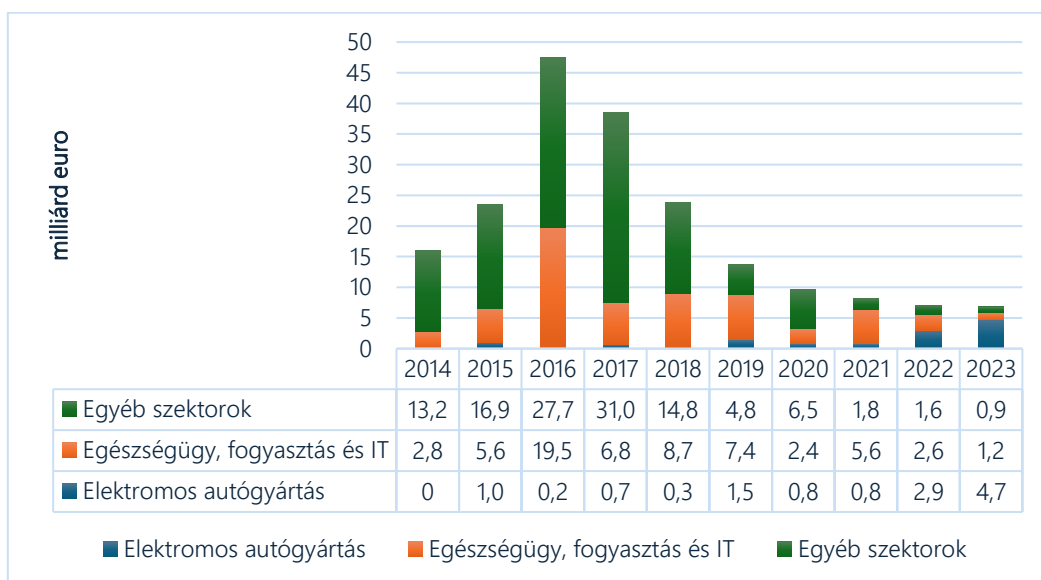
Az elektromos autók piaca összetett, globális verseny, amelyet jelentős részben politikai és gazdasági érdekek mozgatnak. Európa erőssége az elektromos autózás terén az autóipari hagyományok és évszázados múltra visszatekintő autógyárak (Mercedes-Benz, BMW, Volkswagen) és a többi európai jól ismert márkák jelenléte. Az Európai Unió és a tagállamok jelentős támogatási programokat vezettek be a fenntartható mobilitás és az elektromos autók fejlesztésének ösztönzésére. Ezek a támogatások gyakran környezetvédelmi és klímavédelmi célok formájában jelennek meg, amivel erős társadalmi támogatottságot is elérnek. Az európai országok és az EU egyre inkább hajlanak a protekcionista intézkedésekre, amelyek célja a hazai ipar védelme és a versenyelőny biztosítása a nemzetközi piacon. Az elektromos autók piaca nemcsak a technológiai átmenet része, hanem geopolitikai és gazdasági versenytér, ahol a nagyhatalmak próbálják megszerezni a dominanciát. Kína technológiai és piaci előnye, Európa ipari tapasztalata és hagyományai, valamint az Egyesült Államok technológiai innovációi mind meghatározó tényezők ebben a versenyben. A középtávú előrejelzések szerint a vegyes technológiai piac és az új üzleti modellek megjelenése átalakíthatja az autóipar szerkezetét, és egyre inkább megfizethetővé teheti az elektromos autókat a tömegek számára. (Fazekas, 2022)

A 2024-es Mercator Institute for China Studies (MERICS) és a Rhodium Group új jelentése szerint Magyarország 2023-ban az összes közvetlen kínai külföldi befektetés 44 százalékát kapta Európába, megelőzve a „nagy hármat”: Németországot, Franciaországot és az Egyesült

Királyságot, melyek a kínai befektetések fő kedvezményezettjei. Magyarország kulcsfontosságú célország volt a befektetéseknek az elektromos járművek (EV) szektorban, amely a kínai FDI több mint kétharmadát (69 százalékát) vonzotta Európába. Összességében a kínai FDI a régióban tovább csökkent, 6,8 milliárd euróra, és 2010 óta a legalacsonyabb szintet érte el. Ehhez a befektetés csökkenéshez számos tényező járult hozzá. A globális gazdaságban tapasztalható bizonytalanság közvetlenül befolyásolta a kínai vállalatok befektetési döntéseit Európában. A gazdasági ingadozások és a geopolitikai feszültségek olyan helyzetet teremtettek, amelyben a kínai cégek számára kockázatosabbá váltak a külföldi beruházások. (Merics, 2022) Kína gazdasági helyzete a Covid utáni időszakban nem tudott olyan gyors ütemben helyreállni, mint ahogyan azt várták. A lassuló növekedés és a belső kereslet csökkenése sok kínai vállalat pénzügyi helyzetét meggyengítette, ami visszavetette a külföldi beruházási lehetőségeiket. Kína szigorú tőkeszabályozása és a kínai jüan leértékelődése is hozzájárult ahhoz, hogy a kínai vállalatok kevésbé tudtak tőkét kivonni az országból a külföldi befektetésekhez. A valutaárfolyam-ingadozások és a tőkeáramlás szigorú szabályozása korlátozta a cégek mozgásterét a külföldi piacokon. Az Európai Unió egyre nagyobb hangsúlyt fektet a Kínával való együttműködésre, igyekszik kihasználni a Kínával való gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok előnyeit, egyúttal óvatos lépéseket tesz a lehetséges stratégiai és biztonsági kockázatok minimalizálása érdekében. Ez a politika egyfajta kettős megközelítést jelent, amely során az EU igyekszik minimalizálni a stratégiai függőséget Kínától, miközben továbbra is fenntartja a gazdasági kapcsolatokat. Az ilyen politikai bizonytalanságok elriaszthatják a potenciális kínai befektetőket, mivel növelik a jogi és gazdasági kockázatokat. Az összetett globális gazdasági helyzet, Kína belső gazdasági kihívásai, a tőkeszabályozási intézkedések, valamint az EU Kínával kapcsolatos új stratégiai irányvonala mind hozzájárultak ahhoz, hogy a kínai FDI Európában évtizedes mélypontra csökkent 2023-ban. Bár Magyarország továbbra is kiemelt célpont maradt, az általános trend azt mutatja, hogy a kínai befektetések Európában bizonytalanabbá váltak. A jövőben valószínűleg nagy hangsúly kerül majd a kétoldalú kapcsolatok kiegyensúlyozására, miközben az EU folytatja a kockázatmentesítési törekvéseit. Az európai piac azonban továbbra is stratégiai fontosságú marad Kína számára, különösen az olyan kulcsfontosságú ágazatokban, mint az elektromobilitás és a technológiai fejlesztések.

Az elektromos járműiparon túl az európai egészségügyi, fogyasztási cikkek, szórakoztatóipar, valamint az információs és kommunikációs technológia ágazata továbbra is vonzó a kínai befektetők számára. (7. ábra) 2021 és 2023 között átlagosan évi 3 milliárd eurónyi kínai FDI-t vonzottak, és mára a nem elektromos járművekkel kapcsolatos kínai FDI 70 százalékát veszik fel Európában. 2023-ban az elektromos autógyártáshoz kapcsolódó beruházások elérték a 4,7 milliárd eurót. Az egészségügy olyan ágazatként tűnik ki, amely az elmúlt években nagy érdeklődést váltott ki a kínai befektetők részéről. 2023-ban ez volt a második legjelentősebb kínai befektetési ágazat Európában. A kínai kockázati tőke egyik legnépszerűbb célpontja volt. Az orvostechikai eszközök kulcsfontosságú érdeklődési kört jelentenek, 2021 és 2023 között az egészségügyi szektor beruházásainak kétharmadát teszik ki.

7. ábra Kínai befektetések Európában szektoronkénti eloszlása 2014 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés, Merics, 2023

A kínai befektetések visszaesését Európában továbbra is tompítani fogják az elektromos járművek szektorába irányuló folyamatos beruházások. Jelentős emelkedés azonban nem várható. Ehelyett a beruházások valószínűleg alacsony szinten maradnak a kínai cégek gyenge pénzügyi helyzete és a megnövekedett európai kormányzati felügyelet miatt. A kínai cégeknek az európai piaci lehetőségeket is mérlegelniük kell az EU és Kína közötti növekvő kereskedelmi feszültségek háttérében. (Merics, 2024)

Kína új külföldi befektetési törvénye 2020. januárjában lépett életbe. (unctad.org, 2024) Az új törvény célja, hogy vonzóbb befektetési környezetet biztosítson a külföld számára és elősegítse a külföldi befektetéseket. A törvény a hazai befektetésekkel egyenlő bánásmódot biztosít a külföldi befektetéseknek. Ezzel is biztosítva az egyenlő versenyhelyezetet a külföldi befektetéseknek. A törvény szerint egyszerűsítik a külföldi befektetések jóváhagyásának eljárását, így kevésbé lesz bürokratikus. A törvény rendelkezik a szellemi tulajdon védelme és a kényszerített technológia transzfer megakadályozása érdekében is.

2. AZ EGY ÚT EGY ÖVEZET EURÓPAI VONATKOZÁSAI

A 21. században az új világrend kialakulásának lehetünk szemtanúi. A hidegháború után az Egyesült Államok maradt egyetlen szuperhatalom, kialakítva az egypólusú világrendet. Azonban az elmúlt pár évtizedben új nagyhatalmi központok, globális jelentőségű gazdasági térségek alakultak ki. Kína vált az egyik vezető gazdasági nagyhatalommá. Kína felemelkedése a többpólusú világrend kialakulását vonta maga után. Kína az 1978-as „Reform és nyitás” politikájával hatalmas változást hozott az ország minden területén. Kína megnyitotta kapuit a külföldi tőke előtt, és aktívan részt vett a nemzetközi kereskedelemben. Kína ezzel bekapcsolódott a globalizációba, mely az országnak gazdasági növekedést és rendszerbeli változást biztosított. Kína nemcsak a kereskedelem, de a befektetések területén is bekerült a világgazdaságba. A „Reform és nyitás” politikával a globális értékláncon belül az olcsó munkaerővel előnyt tudott kovácsolni, és nagy mennyiségű külföldi tőkét tudott bevonni. Ezáltal az export és az import gyorsan megnövekedett. A gazdasági fejlődést a tőkebevonással biztosították. Ezután a tőkeigényes iparágak (autóipar, gépipar, vasúthálózat fejlesztés és ingatlanfejlesztést célozták meg. A 2008-as világválság már nem kedvezett a tőkeigényes iparágaknak, ezért reformra volt szükség, ahol már nem csak a GDP erőteljes 2 számjegyű növekedésére volt szükség, hanem a fejlődés átalakítására. A modellváltásban Kína az innovációra, az értékteremtésre, a belső fogyasztás erősítésére és a külföldi piacok feltérképezésére, valamint a gazdasági diverzifikációra helyezte a fókuszot. A gazdasági válság után Kína egyre nagyobb hangsúlyt helyezett az európai régióra, azon belül is kelet-közép-európai országokra és 2012-ben megkezdtek a közös 16+1 nevű együttműködést. Ez az együttműködés a Nyugat nemtetszését váltotta ki - „Trójai faló” néven illeték a KKE régiójában történő kínai befektetéseket. (Horváth, 2022)

2.1. Az „Egy övezet, egy út”: az Új Selyemút kezdeményezés

Kína a multilaterális kapcsolatok kiépítésével 2013-ban elindította az „Egy övezet, egy út” (BRI) kezdeményezést, mellyel Kína a történelmi selyemút mintájára újra összekötötte Ázsiát, Európát és Afrikát kereskedelmi útvonalakkal. A BRI Kína külpolitikájának és külgazdasági kapcsolatainak központi eleme, melyet Hszi Csin-ping kínai elnök hirdetett meg 2013-ban. A stratégia célja az Ázsia, Európa és Afrika közötti kereskedelmi kapcsolatok erősítése. Ez a grandiózus, globális infrastruktúrafejlesztést célzó kezdeményezés támogatott minden olyan nemzetközi projektet,

mely potenciálisan a BRI részesévé válhat, így ösztönözve kormányokat a saját projektjeik BRI-be történő integrálására, mely által a kormányok a kínai befektetésekhez vagy hitelekhez jussanak hozzá. (Horváth-Salát, 2021).

A BRI célja az összekapcsolódás (konnectivity) és az együttműködés megvalósítása a hat fő folyosó (Selyemút gazdasági övezet) és a tengeri útvonalak (21. századi tengeri selyemút) mentén, nevében utal a régi történelmi Selyemútra. A BRI útvonalak legnagyobb része Ázsiát érinti – magát Kínát, Mongóliát, Oroszországot, Közép-, Nyugat-, Dél-, és Délkelet-Ázsiát. A szárazföldi útvonalak érintik még Európát, a tengeri útvonalak a Közel-Keletet és Kelet-Afrikát is. A BRI hosszú távú, komplex, többdimenziós stratégia, mely a közös fejlődést és a nemzetközi együttműködést hivatott előre mozdítani. (Bábosik Mária, 2021)

A kezdeményezés az évek során földrajzi lefedettsége tekintetében bővült. A BRI-hez 138 ország csatlakozott világszerte. A világ népességének 65%-ára és a világ GDP-jének egyharmadára terjed ki. Kína a kezdeményezés keretében 2020-ig összesen 755 milliárd dollárt fektetett be. Kína stratégiai és politikai céljai a kezdeményezést illetően sokan úgy vélik, hogy a BRI eszköz a kínai befolyás terjesztésének, mások úgy gondolják, hogy ez a terjeszkedés nem tudatos külpolitikai stratégia. (Günsberger-Szivák, 2021)

A BRI kapcsán Hszi Csin-ping kínai államfő öt alappillért nevezett meg, mely a kezdeményezés fő vonalát adja.

Első pillér a politikai kapcsolatok és a konzultációk erősítése. A kezdeményezés nem egyoldalú kínai politikát képvisel, hanem közös platformot hozott létre, melynek keretében a részt vevő államok egyenrangúan tudnak tárgyalni, egyeztetni az országok, régiók fejlődési irányáról.

A második pillér az infrastrukturális együttműködés, konnectivitás. Ennek az együttműködésnek az alapja a megfelelő infrastruktúra kialakítása, mely megalapozza a kereskedelmi és gazdasági együttműködések. A kereskedelmi utak kiépítése nagy szerepet játszik a globalizációban, mely nélkül a városok jelentősége kereskedelmi szempontból hanyatlásnak indulna.

A harmadik pillér a kereskedelmi kapcsolatok fontosságát és a szabadkereskedelem ösztönzését és hasznosságát emeli ki. A szabadkereskedelem, a kereskedelem és befektetések az országok gazdasági növekedéséhez nagyban hozzájárulnak. A külföldi tőkekihelyezésekkel és befektetésekkel a külföldi országban támogatják a helyiek számára a munkahelyteremtést, a kereskedelem pedig a helyi lakosság életszínvonalának emelését biztosítja.

A negyedik pillér a pénzügyi integritás, mely a pénzforgalmat biztosítja és erősíti. Fontos az országok közötti közös pénzügyi együttműködés, mely stabil pénzügyi környezetet biztosít az országok számára, a költségek csökkentésével a nemzetközi kereskedelmet támogatja, illetve a pénzügyi válságokat is helyén tudják kezelni.

Az ötödik pillér a kulturális kapcsolatok erősítése. A nemzetközi együttműködés jó alapja, ha az együttműködő országok ismerik egymás kultúráját, gondolkodásmódját, értékrendszerét. A diplomáciában hangsúlyt kell adni a kultúrdiplomáciának és a kulturális rendezvényeknek, melyek fejleszthetik és erősíthetik a nemzetközi kapcsolatokat és a nemzetközi kereskedelmet.

Ez az ötös felosztás régi kínai gondolkodás elemeire utal. Az ókori kínai gondolkodásban az ötös szám az egyik legfontosabb szám. Például a yin és yang kapcsán a mozgást öt formában jelöli, fém, fa, víz, tűz, föld. Az öt elem tana szerint minden mindennel összefügg. Az „Egy övezet, egy út” öt pillére is szorosan kapcsolódik egymáshoz és megtalálható közöttük az összefüggés. (Horváth, 2022)

2.2. BRI fő útvonalai

Az új selyemút szárazföldi, tengeri, és légi útvonalakat foglal magában. A selyemút gazdasági övezet az Eurázsia infrastrukturális fejlődését, összekapcsolhatóságát és gazdasági együttműködését célozza meg. Hat folyosóra terjed ki.

- 1, Új eurázsiai szárazföldi híd Gazdasági Folyosó (NELBEC)
- 2, Kína-Mongólia-Oroszország Gazdasági Folyosó (CMREC)
- 3, Kína-Közép-Ázsia-Nyugat-Ázsia Gazdasági Folyosó (CCWAEAC)
- 4, Kína-Indokínai-félsziget Gazdaság Folyosó (CICPEC)
- 5, Banglades-Kína-India-Mianmar Gazdaság Folyosó (BCIMEC)
- 6, Kína-Pakisztán Gazdasági Folyosó (CPEC)

A Tengeri Selyemút Dél- és Délkelet-Ázsia, Afrika, Európa, Óceánia kereskedelmi útvonalakból áll. (Horváth-Salát, 2021) Az tengeri együttműködésben több mint 200 ország vesz részt és 600 kikötőt érint. A tengeri selyemútnak három fő útvonal mentén halad:

- 1, Kína-Indiai-óceán-Afrika-Földközi-tenger. Ez a folyosó a szárazföldi gazdasági övezetekkel kapcsolódik össze.
- 2, Kína-Óceánia-Dél-Csendes-óceán, mely a délkelet-ázsiai szárazföldi régióhoz csatlakozik.

3, Északi-Jeges-tenger útvonala Ázsia és Európa között.

Európában különösen fontos szerepet játszanak a tengeri kikötők, amelyek a Kínából érkező áruk elosztásának csomópontjai. A görögországi Pireuszi kikötő a Tengeri Selyemút legfontosabb végállomása. Kína tulajdonában álló COSCO a világ egyik legnagyobb tengeri szállítmányozási és logisztikai cége, 51%-os részesedést vásárolt a kikötőben és jelentős fejlesztéseket hajtott végre, hogy Európa legnagyobb konténerkikötőjévé váljon. A kikötő földrajzi előnye, hogy gyorsabb áruszállítást tesz lehetővé Dél- és Közép-Európába.

Az olasz Trieszt kikötő közvetlen kapcsolatban áll a kínai áruszállítási útvonalakkal, különösen a Kelet- és Közép-Európába irányuló szállításokkal. A szlovén Koper kikötője szintén fontos kapu, amely a Pireuszi kikötőtől érkező áruk elosztását szolgálja. Ezen kikötők kisebb, de egyre növekvő szerepet játszanak a tengeri Selyemút logisztikai hálózatában.

Rotterdam Európa legnagyobb kikötője és Kína egyik fő tengeri kereskedelmi partnere. Az áruk Rotterdamon keresztül jutnak el Nyugat-Európa számos országába. A hamburgi kikötő is kiemelt célállomás a kínai tengeri áruszállítás számára. (eurasiacenter, 2021)

A Szárazföldi és Tengeri Selyemút mellett a Légi Selyemút is kialakult. A légi útvonalak gyors áruszállítást biztosítanak, különösen az e-kereskedelem számára. A Kínai Légügyi Hatóság 2020-as adatai szerint Kína 234 városából 2019-ben 65 ország 167 városába 953 külföldi járat közlekedett. Magyarország és Kína között több közvetlen járatot indítanak. Budapestről már nemcsak Pekingben, hanem többek között Sanghajba, Csungkingba, Csengduba és Csengcsou városba. (Horváth, 2022)

A BRI szárazföldi infrastruktúra fejlesztése a vasúthálózatra is kiterjedt. A Vasúti Selyemút számos vasútvonalat foglal magába, amelyek Kínából indulnak és több útvonalon haladnak át Közép-Ázsián, Oroszországon, Kazahsztánon, és Kelet-Európán keresztül Nyugat-Európába. A vasúti szállítványozás 3 fő útvonalon közlekedik. Ezek az útvonalak fontos logisztikai központokhoz kapcsolódnak Európában, úgy, mint Duisburg, Varsó és Budapest, amelyek európai elosztóközpontokká váltak. (Horváth M, 2019).

A Kína és Európa közötti tehervonatok átlagos szállítási ideje a múltban akár 30–40 nap volt, azonban a vasúti kapcsolatok fejlesztésének köszönhetően a szállítási időtartam jelentősen csökkent: desztinációtól függően már 10–15 nap körül mozog. Az útvonalak egyre közvetlenebbek

lettek, elkerülve a felesleges késéseket és átrakodásokat. A gyorsabb szállítást a vámeljárárok digitalizálása és az egyes határállomások közötti jobb együttműködés is elősegítette. Ez az időcsökkenés jelentős előnyöket biztosít a légi és tengeri szállítási módokkal szemben, mivel a vasúti szállítás gyorsabb, mint a tengeri szállítás, és olcsóbb, mint a légi fuvarozás. (chinadailyhk.com)

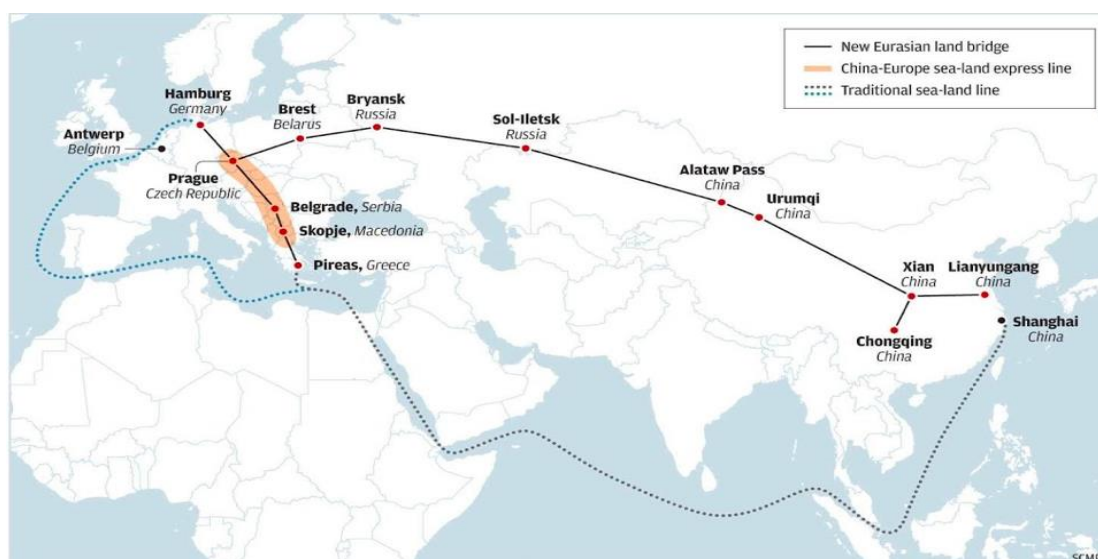
A következő ábrán láthatjuk, hogy északi folyosó 3 ágról indul Kínából és Oroszország dél keleti részén csatlakozik egybe, majd délen átszelve az országot Fehéroroszország és Lengyelország határán lép be Európába, majd innen halad tovább több ágon Nyugat-Európába (Franciaországba, Németországba, Hollandiába, Spanyolországba és Olaszországba). A középső folyosó Kínából, Kazahsztánt átszelve, 2 ágon Oroszországban csatlakozik az északi folyosóhoz. A déli folyosó a középső ágból Kazahsztánból indul, Üzbegisztán, Kaszpi-tengeren, Azerbajdzsán, Törökországon át, Bulgáriánál éri el Európát, innen pedig Románia, Magyarországon keresztül, Ausztriánál csatlakozik be az Északi folyosó európai szakaszába.

8. ábra BRI vasútvonalhálózata Kína és Európa között

Forrás: <https://www.csis.org/analysis/rise-china-europe-railways>

9. ábra Budapest-Belgrád vasútvonal

Forrás: <https://novekedes.hu/elemezsek/uj-vilagterkepet-rajzolt-a-tiz-eves-kinai-selyemut>

Belgrád vasútvonal

A BRI szárazföldi, vasúti útvonalainak több mint a fele Oroszországot szeli át és Lengyelországban éri el Európát. Kínából Közép-Európába irányuló áruforgalma a Balkánon vezet át. A Pireusz kikötőből a leggyorsabban a balkáni vasútvonalakon keresztül tudják a leghatékonyabban továbbjuttatni az árut Közép-Európába, többek közt Németországba. (novekedes.hu, 2023)

2014-ben Belgrádban tartott Kína–KKE csúcsertekezleten írták alá a Budapest– Belgrád vasútvonal fejlesztéséről szóló megállapodást. (9. ábra) A kiépítésnek köszönhetően a 8 órás menetidő 2 és fél óra alá csökkenhet. A projekt jelentősége nem a személyszállítás, hanem a cargo ágazatot érinti. A vasútvonal korszerűsítésével az áruszállítás mennyisége megnőhet. Az első tervek szerint a vasútvonal 2017 végére készült volna el. A vasútvonal kiépítése a mai napig nem valósult meg. A mostani tervek szerint 2025 végére, 2026 elejére épülhet meg a teljes szakasz. Szerbia is szoros és jó barátságot ápol Kínával. A két ország között szabadkereskedelmi egyezmény van érvényben, mely lehetővé teszi a kínai áruk alacsonyabb áron történő importját, emellett segíti a szerb mezőgazdasági termékek (különösen a szerb borok) piacra való jutását. Magyar oldalról kivitelezés 1,7 milliárd euróba kerül, mely 85%-ban fix kamatozású hitelből és 15%-ban saját forrásból valósítja meg a magyar állam. A MÁV Zrt a beruházója és a CRE konzorcium a tervezője és kivitelezője a projektnek. (Horváth, 2021, vg.hu, 2024)

2.3. 14+1 együttműködés

Kína az 1990-es években Afrikával és Ázsiával már kezdte kiépíteni multilaterális kapcsolatait. Nyugat-Európával már 2004-ben megvolt az együttműködése, viszont a KKE-régióval a multilaterális kapcsolatait csak 2010-től kezdte kialakítani. (Horváth, 2021) Meg kell említeni, hogy 2006-ban kiadott EU-China: Closer Partners, Growing Responsibilities című közleményében az Európai Bizottság Kínára már vetélytársként tekint és az eddigi partneri és lehetőségekkel teli kapcsolat helyett már kihívásnak fogja fel a kapcsolatot. (Horváth, 2022)

A 14+1 együttműködés olyan Kína által kezdeményezett fórum, mely a közép- és kelet-európai országok, valamint Kína közötti együttműködését segíti elő gazdasági, infrastrukturális és kereskedelmi téren. Kína célja ezzel az együttműködéssel, hogy megerősítse kapcsolatait a közép- és kelet-európai régióval, és a régió országai számára is előnyös kereskedelmi és beruházási lehetőségeket kínáljon.

Az együttműködés a BRI kezdeményezés szerves részét képezi. Eredetileg 16+1 formában indult el 2012-ben, transregionális intézményként, és Kína mellett 16 közép- és kelet-európai országot foglalt magában.

A KKE-régió, kiemelten a V4-ek a 2008-as válság idején Kína felé kezdett nyitni.

Magyarország az elsők között csatlakozott az együttműködéshez 2012-ben, és az egyik legaktívabb kínai partner lett Közép-Európában. A magyar kormány „keleti nyitás” stratégiája keretében kifejezetten törekedett a Kínával való gazdasági kapcsolatok erősítésére. A közös együttműködés kiemelt projektje a Budapest-Belgrád vasútvonal fejlesztése.

Lengyelország Kínával 2011-ben lépett stratégiai partnerségbe, és 2012-ben a „Go China” stratégiáját meghirdetve arra ösztönözte a lengyel vállalatokat, hogy Kínával való kapcsolatát erősítsék. A BRI-hez is csatlakozott, de sokkal óvatosabb megközelítést alkalmazott, mint Magyarország. Bár Lengyelország fontos stratégiai elhelyezkedésű a BRI vonalán, a kínai projektek eddig kevésbé jelentősek az országban. A lengyel kormány úgy döntött, hogy az Európai Unió és NATO-szövetségesekkel való kapcsolatait prioritásként kezeli, és csak kisebb projekteket engedélyezett a kínai befektetők számára. Ennek ellenére Lengyelország igyekszik kihasználni a

BRI-vel kapcsolatos logisztikai lehetőségeket, például vasúti összeköttetéseket alakít ki Kínával a lengyelországi Łódź városán keresztül.

Csehország kezdetben támogató volt a kínai befektetésekkel kapcsolatban, különösen Milos Zeman elnök alatt, aki szorosabb gazdasági kapcsolatokat szorgalmazott Kínával. Csehország szintén csatlakozott a BRI-hez, és több infrastrukturális és gazdasági projektet is megkezdett. Azonban a cseh kormány az utóbbi években korlátozásokat vezetett be a kínai befektetésekre, különösen a technológiai szektorban.

Szlovákia is együttműködő partnerként integrálódott az együttműködésbe, viszont V4 országok közül a legkevésbé aktív résztvevő a BRI-ben. A szlovák kormány a Kínával való együttműködést egyelőre alacsonyabb prioritásként kezeli, és inkább az Európai Unióval való kapcsolatokra összpontosít. Szlovákia óvatosan közelít a kínai befektetésekhez, és bár potenciálisan érdekelt lehet a jövőbeni logisztikai projektekben, nem szorgalmazza aktívan a BRI-hez kapcsolódó megállapodásokat. (Horváth, 2022)

2019-ben Görögország csatlakozott, ami miatt az elnevezés 17+1-re változott.

2022-ben Litvánia kilépett a kezdeményezésből, és 2023-ban Lettország, Észtország is hivatalosan bejelentette, hogy kilépnek a fóruból, így az együttműködés jelenleg 14+1 néven működik. Az együttműködésben részt vevő 14 közép- és kelet-európai országból 9 EU-tag: Bulgária, Csehország, Görögország, Horvátország, Lengyelország, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia. A további 5 tagország: Albánia, Bosznia-Hercegovina, Észak-Macendónia, Montenegró és Szerbia. Montenegróval és Szerbiával már folynak a csatlakozási tárgyalások, de a maradék 3 ország is az Európai Unióhoz való csatlakozásra törekszik. A +1 tag az együttműködésben Kína.

A 2008-as válság időszakában ezen kicsi és nyitott gazdaságokkal rendelkező KKE-országok függtek a nemzetközi kereskedelemtől és a működőtőke beáramlásától. Számukra mentőöv volt a hatalmas piaccal rendelkező Kínával való együttműködés. A gazdaságuk fellendítése érdekében érdekükben állt a kínai tőke beáramlását növelni és támogatni, kiváltva a fejlett országokból érkező, elapadó befektetéseket. A KKE országok gazdasági célból támogatták a kínai tőkebeáramlást, de politikai oldalról ez problémákhoz vezetett, mely a mai napig jellemzik az EU és Kína közti kapcsolatot. Ugyanis a nyugati országok szerint Kína a KKE országok számára kereskedelmi és befektetési lehetőségeket kínálva próbálja kiépíteni az EU-ban politikai befolyását, és ezt a stratégiát különösen a BRI kezdeményezés keretében alkalmazza. Kína jelentős

infrastrukturális beruházások hajt végre, melyek révén a kínai jelenlét és befolyás nőhet, amely politikai szinten is érezteti hatását. Emiatt a 14+1 együttműködés már a kezdetektől politikai vitákat váltott ki. Kínai trójai falóként illették az együttműködést. Kritikusok szerint a kezdeményezés célja, hogy megossza az EU-t, különösen azáltal, hogy külön-külön tárgyal KKE-országokkal, gyengítve az EU egységét. (Horváth, 2022)

Az Európai Unió és Kína közötti kapcsolatok feszültségei, beleértve Kína emberi jogi és külpolitikája miatti aggodalmak, szintén hozzájárultak ahhoz, hogy a KKE-országok között néhány kezdte megkérdőjelezni az együttműködést értelmét.

Kína Oroszország és Ukrajna közötti háborúhoz való viszonya is aggályokat ébresztett a közép-európai országokban. Kína hallgat Oroszország Ukrajna elleni háborúja kapcsán, támogatásként értelmezik, amely elfogadhatatlan azon országok számára, akik már szembe néztek a történelem során az orosz agresszióval, így például Lengyelország. Ugyanakkor ezen országok számára egyre fontosabb az Egyesült Királysággal, az Egyesült Államokkal és az EU-val való kapcsolatok, akik viszont Kínával szemben kritikusabb nézeteket képviselnek.

Az együttműködést Kínával Tajvan kérdése is nehezíti. Kína destabilizáló tevékenysége a Tajvani-szorosban hátrányossá teszi az együttműködést. Az ilyen lépések feszültségeket szítanak a régióban, ami rontja a Kínával való partnerségek megítélését és nehezíti a stabil és békés kapcsolatok fenntartását más országok számára.

Több közép-európai ország felismerte, hogy a gazdasági előnyök számukra szűkösek Kínát illetően. Leginkább a Kínából származó import növekedését eredményezi, nem pedig a Kínába irányuló exportot. Ez az importkitettség nyugtalanságot váltott ki a kínai beszállítóktól való függőséggel kapcsolatban. Az EU és az USA is egyre nagyobb aggodalommal figyeli Kína jelenlétét és aktivitását a KKE-régióban. Úgy gondolják, hogy ez az EU megosztásához vezethet. Az Európai Unió törekszik visszaszorítani a Kínával való gazdasági kockázatokat. (portfolio.hu, 2023)

Az együttműködés mostanra gyakorlatilag tetszhalott állapotba került. Magyarország uniós tagként az egyetlen, amely még aktív tagja a 14+1 együttműködésnek.

2.4. Kínai befektetések a KKE-régióban

Az elmúlt évtizedben Kína és regionális partnerei számos beruházási projektet indítottak el, amelyek összességében több tízmilliárd eurót tettek ki. Számos közép- és kelet-európai országnak sikerült jelentős kínai tőkét bevonniuk, azonban a kínai befektetések valódi mértékére vonatkozó adatok összegyűjtése és elemzése komoly kihívást jelentett a szakértők számára. A különböző források – nemzeti bankok, kormányok, statisztikai hivatalok és kínai nagykövetségek – eltérő adatokat közöltek, amelyek gyakran jelentősen különböztek egymástól. Ez az adateltérés megnehezítette a kínai közvetlen tőkebefektetések pontos értékelését.

A kínai vállalkozók által épített infrastrukturális projektek gyakran úgy jelennek meg a statisztikákban, mint befektetések, még akkor is, ha ezeknek a költségeit valójában a fogadó ország kormánya vagy az adófizetők finanszírozzák. Az ilyen típusú beruházásokat gyakran kínai hitelekkel fedezik, de technikailag nem tekinthetők közvetlen működőtőke-befektetésekként, mivel inkább a fogadó ország által végrehajtott projektek, amelyek finanszírozása Kínából származik. (Matura, 2021)

A kínai infrastrukturális projektek különösen hangsúlyosak a Nyugat-Balkánon, ahol Kína gazdasági tevékenysége elsősorban az építőiparra összpontosul, nem pedig a hagyományos FDI-projektekre. Ez azt jelenti, hogy Kína gazdasági jelenléte ezekben az országokban elsősorban hitelnyújtásra és kivitelezésre épül, nem pedig tartós befektetésekre, amelyek hosszú távon növelnék a gazdasági kapcsolatokat és a foglalkoztatást. (telex.hu, 2021) Ez a koncepció aggodalomra adhat okot, mivel ezek a kínai hitelek komoly pénzügyi terheket róhatnak az érintett országokra. Az ilyen projektek aránya, amelyek költségeinek 75-85%-át kínai hitelek fedezik, a régió gazdaságai számára nagy kockázatot jelenthet. (mapinfluence.eu, 2021)

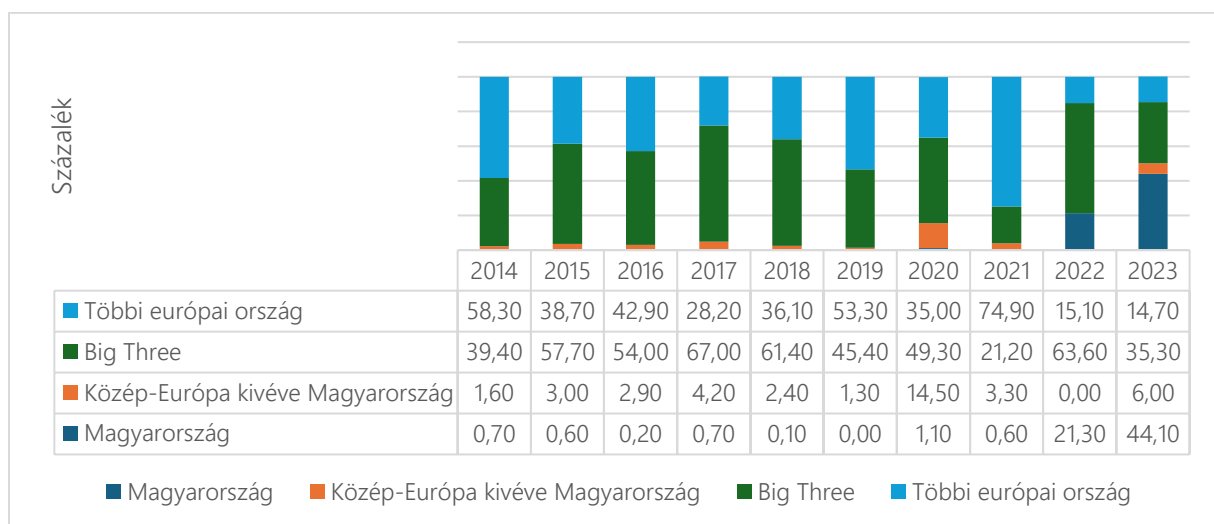
Ez a fajta gazdasági stratégia arra utal, hogy Kína célja nem feltétlenül a közvetlen gazdasági befolyás növelése, hanem inkább az infrastruktúra és a stratégiai ágazatok feletti közvetett irányítás megszerzése. Ennek következtében a fogadó országok adósságterhei is növekedhetnek, ami további geopolitikai függőséget eredményezhet Kínával szemben.

Az EU számára különösen fontos, hogy figyelemmel kísérje ezeket a gazdasági folyamatokat, hiszen a tagjelölt országok magas adósságterhei az egész unió pénzügyi stabilitását is veszélyeztethetik. Amennyiben ezek az országok belépnek az EU-ba, fennállhat annak a veszélye, hogy pénzügyi nehézségeik megoldása az uniós támogatásokra és a közös forrásokra hárul. Így

az EU-nak érdeke, hogy elősegítse a felelős gazdálkodást és a fenntartható pénzügyi politikát a Nyugat-Balkán országaiban, hogy elkerüljék a potenciális adósságcsapdákat és a gazdasági függőséget Kínától. (Matura, 2021)

A hagyományos európai partnerek, mint Németország, USA, és más kelet-ázsiai országok, például Japán és Dél-Korea, továbbra is domináns szereplők a KKE-régió befektetéseiben. Ez azt mutatja, hogy a KKE-térség országai számára a nyugati és ázsiai fejlett országok gazdasági kapcsolatai sokkal meghatározóbbak maradtak, mint a kínai befektetések, amelyek a várakozásokkal ellentétben nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket.

10. ábra Kínai befektetések a Big Three országai, Magyarország, Közép-Európa és a többi európai ország tekintetében 2014 és 2023 között

Forrás: Saját szerkesztés, Rhodium Group 2023

A Rhodium Group felmérése alapján 2014-ben az Európába érkező kínai befektetések közel 40%-a Big Three országaiban realizódtak melynek aránya 2023-ra lecsökkent 35,3%-ra. 2014 és 2018 között a kínai befektetések aránya a közép- és kelet-európai régióban viszonylag alacsony volt, 2% és 5% között mozgott. Ez azt jelenti, hogy bár Kína igyekezett növelni befolyását és gazdasági jelenlétét a régióban, a KKE-országokban végrehajtott beruházások aránya az összes kínai európai befektetéshez képest csekély volt. 2020-ban ez az arány már 15%-ra növekedett. 2023-ban az Európába érkező kínai tőke több, mint 40%-a már Magyarországra érkezett. (10.ábra) Magyarország jelenleg a legtöbb kínai tőkét befogadó országa a KKE-régióban.

3. MAGYARORSZÁG ÉS KÍNA KAPCSOLATA

Magyarország a 2004-es EU-s csatlakozással, mely a közös kereskedelempolitika átvételét is jelentette, módosította a magyar külgazdaságpolitikát és stratégiáját. Ez azt is jelentette, hogy Magyarország önállóan nem alakíthatta külkereskedelmi politikáját, hanem az EU-s szinten meghozott döntésekhez kellett igazodnia. A 2008-as gazdasági válság következtében a világgazdasági súlypontok átrendeződtek, részben Ázsiára, különösen Kínára, amely gyorsan növekedett, és egyre fontosabb szereplővé vált a nemzetközi gazdaságban. Ennek hatására Magyarország felismerte, hogy új gazdasági partnereket kell találnia az Európai Unión kívül. (oeconomus.hu, 2022)

Magyarország és Kína közötti kapcsolatok az utóbbi években jelentős fejlődésen mentek keresztül, különösen gazdasági és diplomáciai téren. Magyarország egyedi, ellentmondásos helyzetet foglal el az Európai Unión belül, mivel Kínával szoros gazdasági és politikai kapcsolatokat ápol, gyakran az EU irányelveivel párhuzamosan, azonban néha azokkal szembemenne is. Magyarország több alkalommal is blokkolta az EU Kínát kritizáló közös nyilatkozatait, amelyek az emberi jogi visszaélésekre, például az ujjur kisebbség elnyomására, Hongkong helyzetére, a tajvani vagy a dél-kínai-tengeri vitákra irányultak. (444.hu, 2021)

Az ilyen blokkolások miatt Magyarországot többször bírálták uniós partnerei, akik szerint az ország ezzel Kína érdekeit képviseli az EU-n belül. Ezért egyre gyakrabban kerül szóba a vétőjog reformja, hogy az EU külpolitikájának hatékonysága növekedjen. (telex.hu, 2024)

A magyar kormány továbbra is bízik abban, hogy Kínával való kapcsolatok gazdasági eredményeket hozhatnak. Hosszabb távon kérdéses, hogy Magyarország mennyire tudja egyensúlyban tartani az EU irányába tett kötelezettségvállalásait a kínai kapcsolatok fenntartásával, különösen, ha ezek a viták hatással vannak az uniós források elosztására vagy más gazdasági támogatásokra. (portfolio.hu, 2023)

Magyarország és Kína diplomáciai kapcsolatai 1949-ben kezdődtek, amikor hazánk az egyik első országgént ismerte el a Kínai Népköztársaságot. A szocialista blokk felbomlása után Magyarország és Kína kapcsolatai új alapokra helyeződtek, ahol egyre inkább a gazdasági együttműködésre és a kereskedelmi kapcsolatokra került a hangsúly.

A diplomáciai kapcsolatok a rendszerváltás után tovább bővültek. A két ország közötti kereskedelem gyors ütemben növekedett, és Magyarország vonzó célpont lett a kínai befektetések számára. A 2000-es években több magas rangú hivatalos látogatás is történt, amelyek során a felek megerősítették az együttműködést a gazdaság és az oktatás terén. Ekkor kezdett kialakulni a közös érdeklődés az infrastrukturális fejlesztések, például a közlekedési projektek iránt is. (Salát, 2021)

2010-ben Magyarország meghirdette a "keleti nyitás" politikát, amelynek célja a keleti, különösen ázsiai, piacokkal és országokkal való kapcsolatok fejlesztése volt. Ennek keretében a kínai-magyar kapcsolatok új lendületet kaptak. A két ország 2017-ben stratégiai partnerségi megállapodást kötött, amely fokozott együttműködést irányoz elő különféle területeken, mint például a kereskedelem, az energia, az innováció, és az oktatás. (Vörös, 2020)

A BRI kezdeményezés részeként 2015-ben megállapodás született a Budapest-Belgrád vasútvonal közös fejlesztéséről, amely Kína Európába vezető logisztikai útvonalának egyik fontos része.

A 2020-as években a gazdasági kapcsolatok mellett az oktatási együttműködések is előtérbe kerültek, például a kínai Fudan Egyetem budapesti campusának tervezett megnyitásával. A projekt társadalmi vitát váltott ki Magyarországon, különös tekintettel a kínai befolyás növekedése és a beruházás költségei kapcsán.

Ezzel párhuzamosan a Magyarország és az Európai Unió közötti feszültségek hatással vannak a kínai-magyar kapcsolatokra, mivel az EU egyre óvatosabban viszonyul a kínai gazdasági befolyás növekedéséhez. Ennek ellenére Magyarország fenntartja szoros kapcsolatait Kínával és egyre több kínai befektetés valósul meg az országban.

3.1. Magyarország Ázsia-stratégiája

Magyarország "keleti nyitás" politikája a 2010-es évek elején kezdődött. A kormány hivatalosan 2011-ben jelentette be ezt az új külpolitikai irányvonalat. A célja a gazdasági diverzifikáció, az exportbővítés, új befektetési források vonzása, valamint az ipari és technológiai együttműködések bővítése volt, hogy Magyarország megerősítse helyzetét a globális gazdaságban, és csökkentse függőségét az EU-tól. A stratégia nemcsak az ázsiai régióra, hanem a volt posztszovjet térség több országára is kiterjedt.

Kína a keleti nyitás politikájának központi eleme. Gazdasági, geopolitikai és kereskedelmi szempontok mind közrejátszottak abban, hogy a magyar kormány különös figyelmet fordított az országra. Kína a világ második legnagyobb gazdasága, és a 2010-es években gyors növekedésének köszönhetően jelentős befolyásra tett szert világszerte. A magyar kormány kihasználta ezt a növekedést, hogy a kínai piacra lépjen, és növelje exportját. Kína jelentős külföldi befektetőként lépett fel világszerte és a BRI kezdeményezés által nagy volumenű beruházásokat finanszírozott. Magyarország e projekt részeként remélte, hogy további kínai finanszírozást és infrastrukturális fejlesztéseket vonzhat.

Magyarország számára fontos cél volt az export diverzifikálása. Kína hatalmas belső piaca lehetőséget kínált a magyar termékek, különösen a mezőgazdasági, élelmiszeripari és ipari termékek exportjának növelésére.

Kína kedvező feltételekkel nyújtott hiteleket különféle infrastrukturális és ipari projektekhez, amelyek fontosak voltak Magyarország számára. Ezek a hitelek lehetővé tették nagy volumenű projektek finanszírozását anélkül, hogy az EU-s vagy IMF-forrásoktól függték volna.

A magyar kormány célja az is volt, hogy Kína révén alternatív politikai és gazdasági partnert találjon a nyugati kapcsolatok mellett.

A keleti nyitás politikája részeként Magyarország számos kulturális és oktatási programot is indított Kínával. Ilyen például a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram, amelynek keretében kínai diákok tanulhatnak magyar egyetemeken. Ez a kulturális és oktatási kapcsolatépítés hosszú távon hozzájárult a két ország közötti kölcsönös megértés és gazdasági partnerség erősítéséhez. Magyarország és Kína között már a rendszerváltás előtt is pozitív diplomáciai kapcsolatok voltak, és a keleti nyitás stratégiája ezt a múltat igyekezett tovább építeni.

Az 1990-es évek és 2000-es évek eleje óta Magyarország már több kínai befektetőt is fogadott, és a kormány a jó kapcsolatokra alapozva építette fel a keleti nyitás stratégiai céljait.

Japán szintén kiemelt szerepet kapott a keleti nyitás politikájában, de főként a technológiai és gyártási beruházások terén.

Dél-Korea egyre fontosabb partnerré vált Magyarország számára, különösen az elektromos járművek akkumulátorgyártása és az autóiipari beszállítói hálózatok terén. (oconomus.hu 2024)

Magyarország Vietnámot is egyre fontosabb partnerként kezeli. Az együttműködések elsősorban oktatási, egészségügyi és mezőgazdasági területeken bontakoztak ki, emellett magyar technológiai és orvosi fejlesztések iránt is nagy érdeklődés mutatkozik Vietnámban.

India a magyar Ázsia-stratégia részeként a gyógyszeripar, az informatikai szektor és az innováció területein játszik egyre növekvő szerepet.

Az indiai cégek az IT, a szolgáltatási szektor és a gyógyszeripar területén terveznek együttműködések Magyarországgal. (oeconomus.hu, 2023)

Bár Törökország nem ázsiai ország a hagyományos értelemben, a keleti nyitás politikájában fontos szerepet kapott. Magyarország és Törökország kapcsolatai különösen a védelmi iparban, az energiapiacra és az infrastrukturális beruházások terén fejlődtek.

Magyarország a délkelet-ázsiai országokkal – különösen Thaifölddel, Indonéziával és Malajziával – is kapcsolatokat épít, elsősorban a kereskedelem és a turizmus terén.

A „keleti nyitás” politika Magyarország számára kiemelt célként fogalmazza meg, hogy gazdasági, energetikai és diplomáciai kapcsolatait bővítse Kelet-Európa és Közép-Ázsia posztszovjet államaival. Ez a stratégia a posztszovjet térség felé történő nyitásban rejlő gazdasági lehetőségek kiaknázására, az energiaellátás diverzifikálására és a diplomáciai kapcsolatok erősítésére irányult. Oroszország Magyarország keleti nyitásának egyik legfontosabb szereplője, amely meghatározó partner energetikai és gazdasági szempontból. Magyarország nagyban függ az orosz energiától, különösen a földgáztól és az olajtól. A magyar kormány több hosszú távú gázszállítási szerződést kötött Oroszországgal. Az ország az ukrajnai gáztranzit biztonságára is támaszkodik. Bár az Oroszországból érkező közvetlen gázszállítás miatt csökkent Ukrajna tranzitszerepe, Magyarország továbbra is érdekelt a térség stabilitásában.

Kazahsztánnal Magyarország szorosabbra fűzte kapcsolatát a gazdasági, oktatási és energetikai együttműködések révén.

Azerbajdzsánnal az együttműködés főként az energetika és a kereskedelem területére koncentrálódik.

Fehéroroszországgal Magyarország gazdasági kapcsolatokat ápolt, különösen a mezőgazdaság és a gépipar területén. Azonban a fehérorosz kapcsolatok politikailag érzékenyebbé váltak az elmúlt években a fehérorosz politikai helyzet és az EU által bevezetett szankciók miatt. Ennek következtében Magyarország fehérorosz kapcsolatai is összetettebbé váltak, mivel Magyarország

EU-tagállamként elvileg alkalmazza a szankciókat, ugyanakkor fenntartja diplomáciai kapcsolatait is.

Örményország és Georgia is fontos partnerek Magyarország számára a keleti nyitás keretében. A két ország esetében a kapcsolatok főként kereskedelmi és kulturális területekre korlátozódnak.

Bár kisebb szerepet kapnak, Türkmenisztán és Kirgizisztán is része a magyar keleti nyitás politikájának. Türkmenisztán jelentős földgázkészletekkel rendelkezik, és Magyarország számára ez lehetőség az energiaforrások diverzifikálására. Kirgizisztánnal pedig főként oktatási és kulturális kapcsolatokat ápol Magyarország. (oconomus.hu, 2022)

3.2. Kínai közvetlen tőkebefektetések Magyarországon

Magyarország hosszú ideje vonzó befektetési célpont Közép-Kelet-Európában. Az országban már 1972 óta működhetnek vegyesvállalatok, és 1988-tól kezdve folyamatosan nő a beáramló közvetlen külföldi tőkebefektetések aránya. Az 1990-es évek rendszerváltását követően a külföldi közvetlen tőkebefektetések jelentősége tovább nőtt, míg az Európai Unióhoz való csatlakozás újabb lendületet adott a befektetők számának bővüléséhez. A 2008-as pénzügyi válság következtében a tőkebefektetések csökkentek, azonban 2010-től kezdődően ismét növekedésnek indultak.

A magyar kormány „keleti nyitásának” központjában a legfontosabb célok között szerepelt a magyar export értékének megduplázása, a magyar kis- és középvállalkozási szektor exportjának fejlesztése, a Magyarországra irányuló közvetlen külföldi tőkebefektetések megkétszerezése, a szomszédos államokba irányuló magyar kihelyezett tőke mértékének megduplázása. (oconomus.hu, 2024)

A kitűzött célok megvalósításában szerepet játszottak a magyar kereskedőházak, amelyek közvetítő szerepet játszanak a magyar vállalkozások és a külföldi piacok között.

A tőkebevonás tekintetében az ázsiai régióban három országra, Kínára, Japánra és Dél-Koreára helyeződött kiemelt figyelem, mivel ezek az államok hosszú távú gazdasági együttműködési lehetőségeket kínálnak Magyarország számára. Ezek az országok stabil, folyamatosan fejlődő és innovatív gazdasági háttérrel rendelkeznek, és mindegyikük meghatározó szerepet játszik az ázsiai, sőt a globális gazdaságban és politikában is. (Horváth-Salát, 2021)

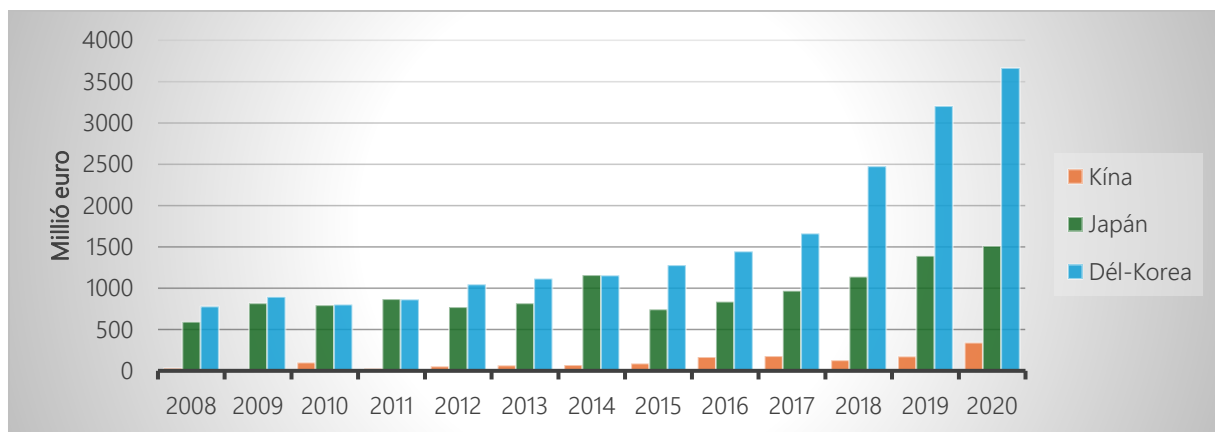

Dél-Koreából érkező befektetések kiemelkedőek, nemcsak a régió más országaihoz, hanem az európai partnerekhez képest is. Ez arra utal, hogy Magyarország sikeresen alakított ki erős gazdasági kapcsolatokat Dél-Koreával, ami pozitív hatással lehet a gazdasági növekedésre és a versenyképességre, miközben csökkentheti az ország egyoldalú függőségét más piacoktól.

Még mindig a Nyugat-Európából érkező befektetések a meghatározók ugyanakkor a dél-koreai befektetések növekvő szerepe Magyarországon és a régióban pozitív jelként értelmezhető a gazdasági diverzifikáció szempontjából. A dél-koreai részesedés növekedése ugyanis arra utal, hogy az ország sikeresen vonzza a befektetéseket nemcsak Kínából, hanem más ázsiai államokból is, ami hozzájárulhat a gazdasági függőség csökkentéséhez és a kereskedelmi kapcsolatok szélesítéséhez. (oecconomus.hu, 2023)

A 11. ábra is jól szemlélteti, hogy Kínából Magyarországra érkező befektetések kis arányt képviselnek a Japán és a Dél-Koreából érkezőkhöz képest. 2008-tól 2020-ig a japán befektetések aránya nem sokat változott, viszont a kínai és elsősorban a dél-koreai befektetések jelentősen megnövekedtek. A legtöbb befektetés Dél-Koreából érkezett 2008 és 2020 között.

11. ábra Magyarországra áramló kínai, japán és dél-koreai FDI állomány változása 2008 és 2020 között millió euroban

Forrás: Saját szerkesztés, MNB

Kína számára Magyarország - különösen Budapest - stratégiai jelentőséggel bír az Európai Unióhoz való hozzáférés miatt. Magyarország EU-tagsága révén hozzáférést biztosít az EU egységes piacához, amely közel 500 millió főt számlál. Ezáltal Magyarország és Budapest központi elhelyezkedésével fontos belépési pont lehet Kína számára az európai piacok elérésében.

(Horváth-Salát, 2021) Budapest így hídként funkcionálhat Kína és a nyugat-európai befektetési lehetőségek között, elősegítve a kínai tőke áramlását Európába. A kínai cégek számára Magyarország nemcsak logisztikai, hanem gazdasági szempontból is előnyös lehetőséget kínál, hiszen innen könnyen elérhetők az európai piacok, és a magyar gazdasági szabályozási környezet is kedvező számukra. A Magyarországon gyártott kínai termékek vámmentesen juthatnak be az EU területére. (oekonomus.hu, 2023)

Magyarországon az elmúlt évtizedek során folyamatosan növekedtek a kínai beruházások, és a kínai jelenlét különböző formában vált ismertté. A kezdeti kínai befektetések főként felvásárlások formájában valósultak meg, ahogy az például a 2011-ben megszerzett BorsodChem esetében is történt. Azóta a kínai beruházások jellege átalakult. Az utóbbi években látványos növekedést mutattak, és immár nem csak vállalatfelvásárlásokra korlátozódnak, hanem új ipari létesítmények építésére összpontosítanak. (szabadeuropa.hu, 2024)

Az elmúlt négy évben legalább tíz kínai gyár épült vagy van építés alatt Magyarországon, ami jól mutatja a beruházások számának és volumenének növekedését.

Az adatok szerint 2023-ban az összes Kínából Európába irányuló befektetés 44 százaléka Magyarországra érkezett. Ez az arány meghaladja a Németországba, Franciaországba és az Egyesült Királyságba irányuló kínai befektetések összegét együttesen, ami korábban e három országot tette a kínai tőke elsődleges célpontjaivá Európában. Ezek a beruházások elsősorban zöldmezősek. (portfolio.hu, 2024)

A kínai befektetések Magyarországon számos szektorban jelen vannak. A kínai befektetések jelenlegi fókusza Európában egyértelműen az akkumulátorgyártásra összpontosít, és Magyarország ebben a szektorban kiemelkedő szerepet játszik. A kínai befektetések növekedése azt jelzi, hogy az ország egyre inkább stratégiai fontosságú helyszínné válik a kínai vállalatok számára. A kínai befektetők számára azért is vonzó Magyarország, mivel alacsonyabbak a munkaerőköltségek, mint Nyugat-Európában. Emellett kedvező az adózási környezet, hiszen a magyar társasági adó az egyik legalacsonyabb Európában. Mivel Magyarország uniós tag, az itt gyártott akkumulátorok rögtön „Made in EU” címkét kapnak. Vagyis az itt gyártott akkumulátorokat és egyéb termékeket könnyen exportálhatják az unión belül, vám- és egyéb kereskedelmi korlátozások nélkül. Magyarország és a környező régió jelentős autóiipari központ, ahol számos autógyártó és alkatrészgyártó működik. Ez a sűrű autóiipari hálózat közelsége ideális

helyszínt biztosít az akkumulátorgyártóknak, akik közvetlenül a nagy autógyártók közelében tudják elhelyezni gyáraikat. Ez a logisztikai és költséghatékonyság szempontjából egyaránt előnyös. (szabadeuropa.hu, 2023)

A legnagyobb folyamatban lévő kínai beruházás a CATL (Contemporary Amperex Technology Co. Limited) debreceni akkumulátorgyára, amelynek értéke 7,5 milliárd euró. Ez a beruházás nemcsak a legnagyobb a régióban, hanem az egyik legjelentősebb kínai beruházás egész Európában is.

A kínai elektromosjármű-gyártó BYD 2017-ben nyitott elektromos buszgyárat Komáromban. A beruházás célja, hogy a BYD elektromos buszokat gyártson az európai piac számára. A kínai multinacionális vállalat elektromos járművek és új energiatechnológiák fejlesztésére, gyártására és forgalmazására specializálódott, és jelenleg jelentős beruházást hajt végre Szegeden. A BYD mára a világ egyik vezető elektromos jármű gyártójává vált.

Az akkumulátorgyártás mellett az egészségügyi szektor, különösen az orvostechikai eszközök gyártása is figyelemre méltó mennyiségű kínai tőkét vonzott, bár ezek aránya elmarad az elektromos járművekhez kapcsolódó beruházásoktól.

Kína a BRI keretében stratégiai fontosságú infrastrukturális beruházásokat valósít meg Magyarországon Budapest-Belgrád vasútvonal fejlesztése, amelyet Kína pénzügyi hitellel és szakértelemmel segít megvalósítani.

Több kínai pénzügyi intézmény is jelen van Magyarországon, mint például a Bank of China, amely Budapesten európai központot hozott létre. Ezek a pénzügyi intézmények segítik a kínai cégek beilleszkedését az európai gazdaságba, és támogatják a helyi kínai vállalatokat, illetve a kétoldalú kereskedelmi kapcsolatokat.

A kínai technológiai óriások, mint a Huawei, évek óta jelen vannak Magyarországon, ahol logisztikai központot és kutatás-fejlesztési tevékenységet folytatnak. Magyarország kedvező befektetési környezetet kínál a technológiai vállalatok számára, és ezáltal hozzájárul a helyi munkahelyteremtéshez és a technológiai fejlődéshez. (KKI,

A magyarországi ipari termelésben is több kínai cég aktív szerepet vállal, különösen az elektronikai és gépipari területeken.

Magyarország külgazdasági és külügyminiszterének bejelentése szerint jelentős, hatezer milliárd forint összegű kínai beruházás zajlik jelenleg Magyarországon, mely elsősorban gyárépítési projekteket foglal magába. (444.hu, 2024)

3.3. Magyarország és Kína külkereskedelme

Magyarország és Kína közötti külkereskedelem története a 20. század közepén kezdődött, amikor Magyarország még szocialista ország volt. Az 1950-70-es években magyar export főként ipari gépekből, járművekből és gyógyszerekből állt, míg Kína textíliákat, nyersanyagokat és mezőgazdasági termékeket exportált Magyarországra.

A kínai gazdasági reformok és a „nyitás politikája” a 70-es és 80-as években fokozatosan nyitották meg az országot a nemzetközi kereskedelem felé, és Magyarország is egyre nagyobb érdeklődést mutatott Kína felé. A magyar gazdasági struktúraváltás a rendszerváltás előtti években szintén elősegítette a kétoldalú kapcsolatok erősödését.

A rendszerváltás utáni Magyarország új külgazdasági irányt vett, amelyben fontos szerephez jutottak az ázsiai, köztük a kínai kapcsolatok is. Az 1990-es években a kereskedelem volumene gyors ütemben növekedett, a magyar export részben a jármű- és gyógyszeripari termékekre épült, míg Kína főként elektronikai cikket és fogyasztási termékeket exportált Magyarországra. Az 1991-ben aláírt kereskedelmi és gazdasági együttműködési egyezmény megerősítette a két ország közötti kapcsolatokat, és azóta Kína Magyarország egyik legfontosabb ázsiai kereskedelmi partnere lett. (Matura, 2020; Salát, 2015)

6. táblázat Magyarország külkereskedelmi termékforgalma Kínával 2014 és 2023 között
millió euróban

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
behozatal	3829,1	4310,5	4389	4724,3	5397,3	6384,3	7926,6	8279,9	10227,5	9560,2
kivitel	1607,3	1623,4	2023,8	2380	1991,5	1486	1813,5	2084	2178,7	1828
egyenleg	-2221,8	-2687,1	-2365	-2344,3	-3405,8	-4898,3	-6113	-6195,8	-8048,8	-7732,2
export/import	0,4198	0,3766	0,4611	0,5038	0,3690	0,2328	0,2288	0,2517	0,2130	0,1912

Forrás: Saját szerkesztés, KSH

A két ország közötti kereskedelmi volumen az elmúlt években folyamatosan növekedett. Magyarország és Kína közötti kereskedelmi forgalom az utóbbi években elérte az évi több milliárd eurót, és Kína az egyik legnagyobb importőr Magyarország számára. 2020 környékén a teljes kereskedelmi forgalom elérte a 10 milliárd eurót, ami Magyarország globális kereskedelmében is

jelentős szerepet tölt be. A 6. táblázat Magyarország és Kína külkereskedelmi forgalmát mutatja be az elmúlt tíz év vonatkozásában.

Az importtermékek túlsúlya miatt a magyar külkereskedelmi mérleg Kínával szemben jelentős deficitet mutat, és az évtized folyamán a magyar külkereskedelmi mérleg folyamatosan romlott, ahogy Kína részesedése a globális magyar importból nőtt. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a kínai import aránya 2014 és 2023 között több mint háromszorosára nőtt, míg a magyar export volumene visszafogottabban emelkedett, egyes években, mint 2016-2018 között, de ez az emelkedés átmenetinek bizonyult.

A kínai import Magyarországra történő növekedése nagyrészt az alacsony áraknak köszönhető, amelyek erős versenyképességet biztosítanak a kínai termékek számára.

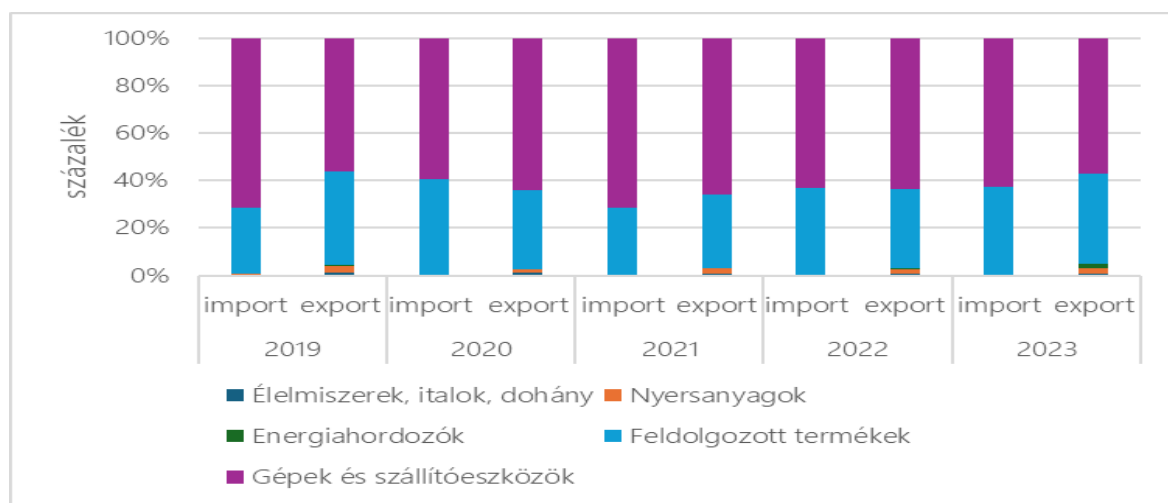
Magyarországra érkező nagy mennyiségű kínai import áruk között az elektronikai eszközök, gépek, ipari berendezések, járműalkatrészek, valamint ruházati termékek és textíliák dominálnak. Az elektronikai termékek – mint mobiltelefonok, számítástechnikai eszközök, alkatrészek – központi szerepet játszanak, mivel a Magyarországon működő multinacionális cégek gyakran kínai beszállítóktól szerzik be a szükséges összetevőket az összeszereléshez. A hazai gazdaság számára ezek a termékek és alkatrészek elengedhetetlenek a gyártási folyamatokban, különösen az autó- és elektronikai ipar terén. A kínai import ezzel jelentősen hozzájárul a magyar GDP-hez és az ipari exporthoz is, mivel a termékeket gyakran újra exportálják a magyarországi összeszerelés után.

A kínai piacra irányuló export elsősorban a közepes és nagyobb magyar ipari vállalatok tevékenysége, amelyek jelentős beruházási kapacitással rendelkeznek. Ezek a vállalatok kihasználják a távol-keleti piacok adta lehetőségeket, és jelenlétük a térségben kedvezően hat a beruházási aktivitásukra. A kínai piacra történő exportálás nemcsak az eladási volumen növelését segíti elő, hanem ösztönzi a magyar vállalatokat, hogy új technológiákat fejlesszenek ki, és növeljék termelési kapacitásukat. (Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, 2023). Az EXIM (Magyar Export-Import Bank Zrt.) és a MEHIB (Magyar Exporthitel Biztosító Zrt.) kulcsszereplők a magyar exporttevékenység támogatásában, különös tekintettel a Kínába irányuló exportok ösztönzésére. Ezek az intézmények finanszírozási és biztosítási szolgáltatásokkal támogatják a hazai vállalatokat, amelyek segítenek a teljes exportfolyamatot lefedni az előállításától az értékesítésig. (exim.hu) Ezen intézkedések lehetővé teszik a vállalatok számára, hogy biztonságosabb körülmények között

lépjenek ki a nemzetközi piacokra, és csökkentsék az exporttal járó kockázatokat. Az EXIM és a MEHIB célja, hogy olyan kedvező feltételeket teremtsen a hazai cégek számára, amelyek ösztönzik a termelési kapacitások növelését és a termékpaletta szélesítését. Emellett ezek az intézmények arra is ösztönzik a vállalatokat, hogy új exportpiacokat célozzanak meg, így bővítve az export lehetőségeiket és csökkentve az egyetlen piacra való támaszkodás kockázatát.

A 12. ábrán Magyarország és Kína külkereskedelmének áruszerkezet eloszlását látjuk 2019 és 2023 között. Magyarország exportja szerénynek nevezhető az importhoz képest.

12. ábra Magyarország áruimport- és exportjának szerkezete 2019 és 2024 között százalékos eloszlásban

Forrás: Saját szerkesztés, KSH

Dominálnak a járműipari termékek (autók és alkatrészek), gyógyszeripari termékek, kémiai anyagok, élelmiszerek (például tejtermékek, bor). Az autóipar, amely az egyik legfontosabb ágazat Magyarországon, szintén profitálhat a kínai piaci lehetőségekből.

Magyarország számára főként Kína tengerparttól távolabbi régiói kínálnak elsősorban számos üzleti lehetőséget, mivel a kínai kormány az elmúlt évtizedben jelentős fejlesztési erőfeszítéseket tett a belső, kevésbé fejlett területek gazdasági fellendítése érdekében. Ezek a régiók, melyek Kína középső, nyugati és északkeleti tartományai, egyre vonzóbbak a külföldi befektetők számára, különösen a nagyvárosokhoz képest kedvezőbb költségek és a gyorsan növekvő piacok miatt. Magyar cégek számára IT és smart city megoldások, a vízgazdálkodás és szennyvízkezelés,

turizmus, mezőgazdasági és élelmiszeripari technológiák, orvostechnikai eszközök, gyógyszeripari termékek szektorai hordoznak komoly potenciát. Megfelelő stratégiával a magyar cégek sikeresen be tudnak lépni ezekbe a piacokba. (Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, 2023)

KONKLÚZIÓ

Az EU és Kína kapcsolata összetett, több téren is feszültséggel teli. Kína és az Unió kapcsolata az évtizedek alatt a partnerségi kapcsolatból gazdasági rivalizálássá alakult. Az EU országai megosztottak a kínai kapcsolatot tekintve, holott mindegyik EU-s ország, az EU-n kívüli európai országokat is beleértve belátták, hogy fontos a Kínával való kereskedelmi kapcsolat.

2023-ban az EU-Kína Átfogó Stratégia Partnerség 20. évfordulója évében az Európa-Kína Fórum rávilágít az Európai Unió és Kína közötti komplex kapcsolatra. Ebben a párbeszédben Fu Kong kínai nagykövet is részt vett és több, az együttműködés területeire kitért beszédében. Elmondta, hogy az „Unió és Kína között fennálló kapcsolat az együttműködés és a verseny között ingadozott a kezdetektől fogva, amelyet a változó geopolitikai dinamika alakított”. (Friends of Europe, 2023) Rávilágított a két fél közötti közös jó együttműködés, az egymásba vetetett bizalom, a nyitottság, és a közös érdekek fontosságára. Kiemelte, hogy Kína továbbra is az EU megbízható partnere szeretne maradni.

Olyan területeken, mint az éghajlatváltozás és a mesterséges intelligencia irányítása globális együttműködést igényelnek, azonban a kereskedelmi gyakorlatokkal és az emberi jogokkal kapcsolatos viták továbbra is fennállnak. Ezen alapvető nézeteltérések valószínűleg nem fognak egyhamar megoldódni.

Az Európai Unió és Kína közötti gazdasági kapcsolatokban 2023-ban előtérbe került a "kockázatmentesítés" (de-risking) stratégiája. A stratégia célja elsősorban az EU gazdasági függetlenségének növelése, valamint a Kínával való kapcsolatokban rejlő kockázatok minimalizálása anélkül, hogy teljesen elszakítaná magát a kínai piacoktól. A kockázatmentesítés célja nem a „leválás” (decoupling), hanem inkább az, hogy az EU csökkentse Kínától való függőségét olyan kulcsfontosságú területeken, mint az ellátási láncok, a nyersanyagok és a technológia. (eaaa.eu, 2024) Ez a stratégia különösen azokra az iparágakra összpontosít, amelyek kiemelték az európai gazdaság és biztonság szempontjából, például a félvezetők, az akkumulátorgyártás és a tiszta energiával kapcsolatos technológiák.

Az EU számára kihívást jelent, hogy egyensúlyt találjon a kockázatcsökkentés és a közös együttműködés fenntartása között.

A vizsgált hipotézis, mely azt feltételezi, hogy Kína és az EU kapcsolata gazdasági érdekközösségként fejlődhet, mélyülhet viszont az értékülönözőségek okozta feszültségek miatt a jövöbeni együttmüködést alapvetően a világpolitikai és világgazdasági folyamatok fogják meghatározni, elfogadásra került.

Magyarország Kínával a kezdetektől jó kapcsolatot ápol. A két ország a konnektivitásban, a békés együttmüködésben érdekelt. Kína számára stratégiai szempontól Magyarország kiemelkedő földrajzi helyen van, amelyet EU-s tagsága csak erősít. A magyar-kínai kapcsolat egyre erősödőnek tűnik és egyre több kínai befektetés érkezik az országba.

Magyarország számára a legfőbb kereskedelmi partner még mindig Németország, azonban a „keleti nyitás” stratégia eddigi eredményei azt mutatják, hogy a piacdiverzifikáció tekintetében sikerült előre lépéseket tenni és az FDI vonzásában pozitív eredményeket elérni. Az új, zöldmezős beruházások megvalósulása hozzájárulhat a magyar gazdaság versenyképességének növeléséhez. A magyar gazdaság számára fontos lesz továbbra is a keleti befektetések ösztönzése és a külkereskedelmi kapcsolatok bővítése.

Magyarország gazdasága jelenleg jelentős mértékben támaszkodik az összeszerelő iparra, kiemelten az autóiparban és az elektronikai iparban, ahol a termelési folyamatok főként az összeszerelésre összpontosulnak. A technológiai és innovációs kompetenciák hiánya korlátozza Magyarország lehetőségeit arra, hogy az ellátási láncban magasabb hozzáadott értékű pozíciókat érjen el.

Magyarország viszonya Kínához az emberi jogok terén gyakran konfliktusba kerül az Európai Unió emberi jogi elvárásaival. Míg az EU számos tagállama elítéli Kína emberi jogi visszaéléseit, hazánk eltérő megközelítést alkalmaz. Több alkalommal blokkolta az EU Kínával szembeni szigorúbb fellépését és általánosságban sem támogatja az EU olyan szankciós politikáit, amelyek közvetlenül Kínát célozzák emberi jogi kérdések miatt. Magyarország kormánya ezt gazdasági okokkal magyarázza, hangsúlyozva a kínai beruházások fontosságát az ország számára. Ez a megközelítés ellentmondásos az EU-ban, ahol a közösségi jogok és normák szigorúbb betartása elvárt. Ennek ellenére Magyarország igyekszik egyensúlyt találni a gazdasági érdekei és az EU-s kötelezettségei között.

Magyarország stratégiai elhelyezkedésének és konnektivitási céljainak köszönhetően a Nyugat és Kelet közötti kapcsolatok kulcsállamává válhat, hangsúlyozva a gazdasági és infrastrukturális fejlesztések fontosságát. Az ország számára nemzetközi gazdasági kapcsolatok építése - ideológiamentes megközelítés mellett -, kiemelt célként jelenik meg.

A megfogalmazott hipotézis, miszerint Magyarország Kínával való szoros kapcsolatát elsősorban a gazdasági előnyök motiválják, míg Kína érdekei Magyarországon inkább geopolitikai jellegűek, melyek az EU-val való kapcsolat alakítását szolgálják, igazolódott.

Kérdésként merülhet fel azonban, hogy vajon a kínai kapcsolatok nem eredményeznek-e újabb függőséget Magyarország számára?

Felhasznált irodalom

Bábosik Mária (2021): A BRI finanszírozása és a multilaterális fejlesztési bankok szerepe. In: Horváth Levente, Salát Gergely (szerk.) Övezet és út. Pázmány Nemzetközi Tanulmányok. 20. kötet. (p. 123-140.)

Balázs Péter (2016): Az Európai Unió külpolitikája (2016. évi átdolgozott kiadás). Wolters Kluwer Kft.

Biztonságpolitika.hu, 2021: Kína és az ujjurok – a modern népirtás példája
<https://biztonsagpolitika.hu/elemlzesek/kina-es-az-ujjurok-a-modernkori-nepirtas-peldaja>
Letöltés dátuma: 2024.04.19.

Chinadailyhk.com, 2024: China-Europe freight rail service traverses continents, history
<https://www.chinadailyhk.com/hk/article/585004>
Letöltés dátuma: 2024.11.04.

Ec.europa.eu, 2005: GSP: The new EU preferential terms of trade for developing countries
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/memo_05_43
Letöltés dátuma: 2024.11.01.

Eeas.eu, (2024): EU-China Summit - Of Rivalry and Partnership
https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-china-summit-rivalry-and-partnership_en
Letöltés dátuma: 2024.11.04.

Eurasiacenter.hu (2021): Pireuszi kikötő: a BRI sikertörténete?
<https://eurasiacenter.hu/2021/11/22/pireuszi-kikoto-a-bri-sikertortenete/>
Letöltés dátuma: 2024.10.21.

Europarl.europa.eu (2021): Az EU és Tajvan közötti politikai kapcsolatok és együttműködés
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0431_HU.html
Letöltés dátuma: 2024.04.03.

European Policy Centre (2022) EU China Relations in 2023: Opportunities and Challenges. European Policy Centre, politikai párbeszéd. Brüsszel, 2022. február 8.
<https://www.youtube.com/watch?v=Pwwmsu58Kd0&t=2930s>
Letöltés dátuma: 2024.04.03.

Exim.hu.
<https://exim.hu/exim/bemutatkozas>
Letöltés dátuma: 2024.10.18.

Fazekas Esztella (2022): A jövő útján – Elektromobilitási trendek. In: Tárik Mészár-Veres Szabolcs (szerk): Geopolitika, pénzügy és gazdaság a felemelkedő Euráziában. Budapest, Eurázsiai Központ. Neumann János Egyetem. p. 65-91.

Friend of Europe (2023): Europe-China Forum: 20 years on – what’s next on EU-China relations? vitafórum. Brüsszel, 2023. november 29.
<https://www.youtube.com/watch?v=OX29YSrhZ-4&t=363s>
Letöltés dátuma: 2024.04.10.

Geopolitika.hu, 2018: Hongkong elmúlt 20 éve – ígéretetek és valóság. Pageo.
<http://www.geopolitika.hu/hu/2018/02/15/hong-kong-elmult-20-eve-igeretek-es-valosag/>
Letöltés dátuma: 2024.04.18.

Geopolitika.hu, 2018: Kínai befektetések az Európai Unióban
http://www.geopolitika.hu/hu/2018/10/26/kinai-befektetesek-az-europai-unioban/#_edn11
Letöltés dátuma: 2018.11.03.

Günsberger Dóra-Szivák Júlia (2021): Kína vagy Kína ellen?. In: Horváth Levente, Salát Gergely (szerk.) Övezet és út. Pázmány Nemzetközi Tanulmányok. 20. kötet. (p. 103-121)

Horváth Levente, 2021: Az „Egy övezet, egy út” és a kínai geopolitikai gondolkodás. PhD-értkezés. Pécs, Pécsi Tudományegyetem
<https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/24645/horvath-levente-phd-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
Letöltés dátuma: 2024.04.12.

Horváth Levente (2022): A kínai geopolitikai gondolkodás. „Egy övezet, egy út” kínai szemszögből. 2022. Pallas Athéné Könyvkiadó. 2022

Horváth Levente (2022): A V4 lenne Kína trójai falva az EU-ban? Eurázsia szemle 1. szám p. 56-79.
<https://eurasiacenter.hu/ii-efolyam-2022-1-szam/>
Letöltés dátuma: 2024.04.03.

Horváth Levente-Salát Gergely (2021): Övezet és út. Múlt, jelen, jövő. Pázmány Nemzetközi Tanulmányok 20. kötet

Horváth Marcell (2019): Vasúti Új Selyemút, mint a 21. századi Eurázsia egyik meghatározó konnektivitása. Modern Geográfia. 2019/II. p. 35-57.

Index.hu (2011): 1997: Elhunyt Teng Hsziao-ping, aki kínai pólóba öltöztette a világot
https://index.hu/belfold/tegnapiujsg/2011/02/19/1997_elhunyt_teng_hsziao-ping/
Letöltés dátuma: 2024.04.03.

Index.hu (2024): Hszi Csin-ping célul tűzte ki, hogy bepótolja Kína „200 éves lemaradását”
<https://index.hu/kulfold/2024/05/08/kina-hszi-csin-peng-portre-kommunista-part-kultura-magyarorszag-orban-viktor/>
Letöltés dátuma: 2024.09.18.

Inotai András (2007): Az Európai Unió és Kína gazdaság kapcsolatai. Külgazdaság. LI. évf., 2007. november–december (4–37. o.)

https://kulgazdasag.eu/api/uploads/01_inotai_andras_dbda67cb6c.pdf

Letöltés dátuma: 2024.04.03.

Inotai András (2008): Az Európai Unió kapcsolatai: Múlt, jelen, jövő. In: Inota András, Juhász Ottó (felelős szerk.) Stratégiai kutatások. Kína: realitás és esély. Budapest, Magyar Tudományos Akadémia Világgazdasági Kutatóintézet, Miniszterelnöki Hivatal. p. 74-124.

Inotai András (2010): Kína és a válság. Budapest, Akadémiai Kiadó

Investinchina.chinadaily.com (2018): Volkswagen's success story in China

<https://investinchina.chinadaily.com.cn/s/201806/06/WS5c7e2e7d498e27e338039a07/volkswagens-success-story-in-china.html>

Letöltés dátuma: 2024.04.03.

Joseph Stiglitz, (2015): The Chinese Century. Vanity Fair, January 2015

Kusai Sándor (2021): SZTE ÁJTK Kína specializáció 1. SZTE Konfucius Intézet előadás. Budapest, 2021. május 26.

<https://www.youtube.com/watch?v=8dc-EF0LQa8&t=4624s>

Letöltés dátuma: 2024.04.03.

Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (2020): Piaci útmutató a Kínai Népköztársaságról

Majoros Pál (2011): Kína az új magyar külgazdasági stratégiában. *Polgári Szemle*. 7. évfolyam. 2. szám. p. 20-48.

Majoros Pál (2017): China in the Network of Regional Integrations. In: Moldicz Csaba (szerk.): China's Attraction: The Case of Central Europe, Budapest, Budapest Business School University of Applied Sciences 2017. OPIC. p. 31-47.

Majoros Pál (2024): Az Európai Unió mint érdek- és értékközösség fejlődése. In: Ferkelt Balázs, Nagy Milada (szerk.) Európai egység: A Maastrichti szerződéstől a modern Unióig. Budapest, Aposztróf kiadó. (2024) 301. p. pp. 31-47. 17.

Mapinfluence.eu (2021): Chinese Investment in Central and Eastern Europe

<https://mapinfluence.eu/en/chinese-investment-in-central-and-eastern-europe/>

Letöltés dátuma: 2021. 11.01.

Marketinsidedata.com (2024): EU-China Trade: A Tale of Increase & Decrease in Deficit. <https://blog.marketinsidedata.com/2024/03/21/bilateral-trade-between-china-eu-rising-in-2024/amp/>

Letöltés dátuma: 2024.04.11.

Matura Tamás (2017): China Investment in the EU and Central and Eastern Europe. In: Moldicz Csaba (szerk.): China's Attraction: The Case of Central Europe, Budapest, Budapest Business School University of Applied Sciences 2017. OPIC. p. 49-71.

Matura Tamás (2020): Az Egyesült Államok és Tajvan kapcsolatai. In: Háda Béla-Matura Tamás (felelős szerk.): Az Amerika Egyesült Államok Ázsiai kapcsolatai. Budapest, Dialóg Campus. p. 199-222.

[https://nkerepo.uni-](https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15836/Web_PDF_%20Az_Amerikai_%20Egyesult_Allamok_Azsiai_kapcsolatai.pdf?sequence=1#page=200)

[nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15836/Web_PDF_%20Az_Amerikai_%20Egyesult_Allamok_Azsiai_kapcsolatai.pdf?sequence=1#page=200](https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15836/Web_PDF_%20Az_Amerikai_%20Egyesult_Allamok_Azsiai_kapcsolatai.pdf?sequence=1#page=200)

Letöltés dátuma: 2024.04.10.

Matura Tamás (2020): Kína-Magyarország külkereskedelmi kapcsolatok és kihívások, Kelet-Európai Tanulmányok

Matura Tamás (2021): Kínai befektetések Közép-Európában: nem minden arany, ami fénylik.

<https://merce.hu/2021/05/22/kinai-befektetesek-kozep-europaban-nem-mind-arany-ami-fenylik/>

Letöltés dátuma: 2021. 10.07.

Merics.com, 2022: EV Battery Investment Cushion Drop to Decade Low: Chine FDI in Europe 2022 update.

<https://merics.org/en/report/ev-battery-investments-cushion-drop-decade-low-chinese-fdi-europe-2022-update>

Letöltés dátuma: 2024.04.12.

Mercics.org (2023): Dwindling investments become more concentrated - Chinese FDI in Europe: 2023 Update

<https://merics.org/de/report/dwindling-investments-become-more-concentrated-chinese-fdi-europe-2023-update>

Letöltés dátuma: 2024.10.18.

Merics.hu (2024): New MERICS & Rhodium Group report: Hungary emerges as main destination of Chinese investment in Europe.

<https://merics.org/en/press-release/new-merics-rhodium-group-report-hungary-emerges-main-destination-chinese-investment>

Letöltés dátuma: 2024.10.11.

Moldicz Csaba (2017): Törésvonalak Európában – Közép-Európa helyzete az új világrendben. Eurázsia szemle. 2021. 1. szám p. 62-79.

https://eurasiacenter.hu/wp-content/uploads/2022/01/moldicz_toresvonalak_europaban.pdf

Letöltés dátuma: 2024.04.29.

Novekedes.hu (2023): Új világtérképet rajzolt a tíz éves kínai Selyemút.

<https://novekedes.hu/elemezsek/uj-vilagterkepet-rajzolt-a-tiz-eves-kinai-selyemut>

Letöltés dátuma: 2024.10.02.

Ling Chen (2019): A globalizáció manipulálása – A bürokraták befolyása Kína üzleti világára. Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest

Oeconomus.hu (2022): Keleti- és déli nyitás stratégia: milyen eredményekkel változtak a hazai külgazdaság irányai 2022-ig?

<https://www.oeconomus.hu/irasok/keleti-es-deli-nyitas-strategia-milyen-eredmenyekkel-valtoztak-a-hazai-kulgzadasag-iranyai-2022-ig/>

Letöltés dátuma: 2024.10.11.

Oeconomus.hu (2023): Helyzetkép a keleti nyitás stratégia megvalósításáról: diverzifikáció a tőkebefektetésekben (II. rész)

<https://www.oeconomus.hu/irasok/helyzetkep-a-keleti-nyitas-strategia-megvalositasarol-diverzifikacio-a-tokebefektetesekben-ii-resz/>

Letöltés dátuma: 2024.10.11.

Portfolio.hu (2023): Magyarország mellől lassan minden EU-s ország kihátrál az egyik fejlesztési programból.

<https://www.portfolio.hu/unios-forrasok/20230718/magyarorszag-mellol-lassan-minden-eu-s-oroszag-kihatal-az-egyik-fejlesztési-programból-628623>

Letöltés dátuma: 2024.09.29.

Oeconomus.hu (2024): A keleti nyitás külgazdasági stratégia eddigi eredményei

https://www.oeconomus.hu/wp-content/uploads/2024/05/004.Keleti_nyitas_HU.pdf

Letöltés dátuma: 2024.11.03.

Portfolio.hu (2024): Magyarország európai éllovas a kínai befektetések terén: de ki jár ezzel jól?

<https://www.portfolio.hu/krtk/20240901/magyarorszag-europai-ellovas-a-kinai-befektetesek-teren-de-ki-jar-ezzel-jol-706459#:~:text=Magyarorsz%C3%A1gon%202023%2Dban%20%C3%A9s%202024,els%C5%91%20sz%C3%A1m%C3%BA%20befektet%C5%91%20az%20orsz%C3%A1gban.>

Letöltés dátuma: 2024.11.04.

Rácz Gábor (2020): A Kínai Népköztársaság és az EU kapcsolatai és kapcsolatépítési stratégiái. In: P. Szabó Sándor – Horváthné Varga Polyák Csilla (szerk): Dialóg Campus 2020. Lehetőségek és kihívások a magyar-kínai kapcsolatok területén. p. 143-160.

Rácz Tamás-Farkas Beáta (2020): Az Európai Unió és Kína: a kiegyensúlyozott kereskedelmi kapcsolatok feltételei. Külgazdaság. LXIV. évf., 2020. július–augusztus p.46–71.

Szabadeuropa.hu (2023): „Nem biztos, hogy jegyet váltana erre a vonatra” – kínai beruházások Magyarországon

<https://www.szabadeuropa.hu/a/nem-biztos-hogy-jegyet-valtana-erre-a-vonatra-kinai-beruhazasok-magyarorszagon/32708607.html>

Letöltés dátuma: 2024.10.19.

Szabadeuropa.hu (2024): Magyarország lett a kínai befektetők kedvenc európai célpontja.

<https://www.szabadeuropa.hu/a/kinai-toke-europa-magyarorszag/32988354.html>

Letöltés dátuma: 2024.10.19.

Salát Gergely (2015); Kínai gazdasági reformok és Magyarország-Kína kapcsolatok története. Társadalomtudományi Kutatóközpont

Salát Gergely (2021). Kína és Magyarország: diplomáciai kapcsolatok és gazdasági együttműködés. Külügyi Szemle.

Salát Gergely 2022: Bevezetés. Eurázsia szemle 1. szám p. 4-6.

<https://eurasiacenter.hu/ii-evfolyam-2022-1-szam/>

Letöltés dátuma: 2024.03.20.

Szunomár Ágnes (2021): SZTE ÁJTK Kína specializáció 3. SZTE Konfucius Intézet Hszinelőadás. Budapest, 2021. május 20.

<https://www.youtube.com/watch?v=bxoXLdhg5Jk&t=730s>

Letöltés dátuma: 2024.04.03.

Telex.hu (2021): Kié lesz a Balkán? A Nyugat, Kína és Oroszország versenyfutása a befolyásért

<https://telex.hu/gazdasag/2021/01/29/kie-lesz-a-balkan-a-nyugat-kin-a-es-oroszorszag-versenyfutasa-a-befolyasert>

Letöltés dátuma: 2024.11.01.

Telex.hu (2024): Kína segítené a magyar kormányt, hogy nagyobb befolyása legyen az EU-ban

<https://telex.hu/podcast/2024/05/13/tema-podcast-hszi-csin-ping-kin-a-magyarorszag>

Letöltés dátuma: 2024. 11.01.

Trade.gov, 2024: Ireland - Country Commercial Guide

<https://www.trade.gov/country-commercial-guides/ireland-market-overview>

Letöltés dátuma: 2024.11.01.

Unctad.org, 2024: Foreign Investment Law of the People's Republic of China.

<https://investmentpolicy.unctad.org/investment-laws/laws/317/china-foreign-investment-law-of-the-people-s-republic-of-china>

Letöltés dátuma: 2024.04.20.

vg.hu (2020): Az uniónak erőteljesebben kell reagálnia Kína beruházásaira

<https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2020/09/az-unionak-eroteljesebben-kell-reagálnia-kin-a-beruhazasaira>

Letöltés dátuma: 2024.06.20.

vg.hu (2024): Budapest–Belgrád vasútvonal: csoda történt – félévvel korábban befejeződhet az építés.

<https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2024/04/budapestbelgrad-vasutvonal-csoda-tortent-fel-evvel-korabban-befejezodhet-az-epites>

Letöltés dátuma: 2024.10.02.

Világ gazdaság.hu (2024): Hszi Csin-ping látogatása a következő 100 évre meghatározhatja Magyarországnak fejlődésének irányát

<https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2024/05/hszi-csin-ping-latogatas>

Letöltés dátuma: 2024.09.18.

Vörös, Z. (2020). A Keleti nyitás és a kínai kapcsolatok fejlődése Magyarországon. Pannon Egyetem, Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék.

Vörös Zoltán (2022): Kínai geopolitika a 21. században - A globális világrend megkérdőjelezése? Eurázsia szemle 1. szám p. 7-28.

<https://eurasiacenter.hu/ii-efolyam-2022-1-szam/>

Letöltés dátuma: 2024.04.10

Yukon Huan, 2019: Kínai talány megfejtése: Pallas Athéné Könyvkiadó, Budapest

444.hu (2021):

<https://444.hu/2021/03/22/az-eu-szankciokat-vezetett-be-kina-ellen-az-ujgurok-elnyomasa-miatt-szijjarto-magamutogato-es-karos-dontesnek-tartja-az-egesz-et>

Letöltés dátuma: 2024.10.23.

444.hu (2024): Hatezer milliárd forintnyi kínai beruházás zajlik Magyarországon Szijjártó szerint

<https://444.hu/2024/04/23/hatezer-milliard-forintnyi-kina-beruhazas-zajlik-magyarorszagon>

Letöltés dátuma: 2024.11.07.